

Voor een Heerlen in balans en bloei

Heerlens Akkoord 2026-2030
OPH, PRO/PvdD, SP, JPH & D66

Heerlen

blik richting licht

blik opgericht
van glanzend zwart
naar sterrenlicht

hartslag uit een kolenschacht
een ontoombaar ritme
de lucht blaast bol van ruwe klanken,
crescendo - een nieuwe melodie

blik richting licht

VOOR EEN HEERLEN IN BALANS EN BLOEI

1: VOOR EEN SOCIAAL, VEILIG EN GEZOND HEERLEN

1.1: Volksgezondheid en welzijn

1.1.1: Volwaardige ziekenhuiszorg

1.1.2: Positieve gezondheid en preventie

1.1.3: Zorg en welzijn: coöperatief en integraal

1.2: Sociaal Domein

1.2.1: Armoedebestrijding

1.2.2: Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang

1.2.3: Ouderenbeleid

1.2.4: Jongerenbeleid

1.2.5: Jeugdzorg

1.3: Veiligheid

1.3.1: Criminaliteitsbestrijding & Openbare orde

1.3.2: Positieve veiligheid & Inclusie

1.3.3: Crisisbeheer

2: VOOR EEN BLOEIEND, VERNIEUWEND EN VERBONDEN HEERLEN

2.1: Onderwijs, Werk & Economie

2.1.1: Kennisstad

2.1.2: Werkgelegenheid & Participatie

2.1.3: Onderwijs

2.1.4: Economie

2.2: Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

2.2.1: Volkshuisvesting

2.2.2: Ruimtelijke Ordening

2.2.3: Grondpolitiek

2.3: Centra-ontwikkeling

2.3.1: Hoensbroek-Centrum

2.3.2: Heerlen-Centrum

2.3.3: Sterke kernen

2.4: Sport, Cultuur & Recreatie

2.4.1: Cultuur & erfgoed

2.4.2: Sport & sportevenementen

2.5: Verkeer en vervoer

3: VOOR EEN DUURZAAM, GROEN EN SCHOON HEERLEN

3.1: Duurzaamheid

3.1.1: Energie

3.1.2: Klimaat & Milieu

3.1.3: Circulariteit

3.1.4: Dierenwelzijn

3.2: Groen- en waterbeheer

3.3 Onderhoud & Reiniging

4: VOOR EEN BETROUWBAAR, DIENSTBAAR EN BETROKKEN HEERLEN

4.1: Heerlen-Noord

4.2: Burgerparticipatie & Buurtgericht werken

4.2.1: Burgerparticipatie

4.2.2: Buurtgericht werken

4.3: Financiën, bestuur en organisatie

4.3.1: Financieel kader

4.3.2: Bestuurscultuur

4.3.3: Dienstverlening

4.3.4: Digitalisering

4.3.5: Organisatieontwikkeling

4.3.6: Samenwerking & Lobby

4.4: Portefeuilleverdeling

27 mei, 2026

Beste Heerlenaren,

“Blik richting licht.”

Die woorden op de tweede pagina van dit akkoord raken een wezenlijk kenmerk van onze stad. Heerlen is een stad die diep ging, maar steeds weer opstond. Een stad die leerde dat vooruitgang niet vanzelf komt, maar groeit uit veerkracht, solidariteit en de bereidheid om opnieuw te beginnen.

Heerlen is er weleens van beticht een stad zonder plan te zijn. Maar Heerlen is geen stad zonder plan. **Heerlen is een stad met een wil.** Een stad die zich niet neerlegt bij achterstand of stilstand. Die blijft zoeken naar nieuwe perspectieven en de moed heeft om keuzes te maken wanneer de omstandigheden daarom vragen.

Want de opgaven zijn groot. Verschillen tussen buurten en kansen tussen generaties zijn hardnekkig. Tegelijkertijd veranderen klimaat, technologie, economie en geopolitiek de wereld om ons heen sneller dan ooit. Dat vraagt om een stadsbestuur dat niet afwacht, maar richting geeft.

Met dit akkoord kiezen wij voor een **Heerlen in balans en bloei.** Een opdracht om verder te bouwen aan een stad waarin vooruitgang niet aan enkelen is voorbehouden, maar voor iedereen tastbaar en zichtbaar is.

Wij vormen samen een coalitie die kan bogen op een ruime meerderheid van de Heerlense volksvertegenwoordiging. Maar onze ambitie reikt verder. Wij willen een stadsbestuur zijn **voor alle Heerlenaren.** Dat vraagt om een open en dienstbare houding richting inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bondgenoten in onze stad. En om een constructieve samenwerking met de voltallige gemeenteraad als democratisch gekozen afvaardiging van onze stad.

In dit akkoord geven we langs vier lijnen richting aan onze opdracht:

Voor een sociaal, veilig en gezond Heerlen, waarin bestaanszekerheid, gelijke kansen en gezondheid niet afhangen van de wijk waarin je opgroeit of de omstandigheden waarin je geboren wordt.

Voor een bloeiend, vernieuwend en verbonden Heerlen, waarin cultuur, onderwijs, economie, wonen en stedelijke ontwikkeling bijdragen aan trots, ontmoeting en perspectief.

Voor een duurzaam, groen en schoon Heerlen, waarin de energietransitie sociaal is, de leefomgeving gezonder wordt en we verantwoordelijkheid nemen voor volgende generaties en de natuur waarvan wij deel uitmaken.

En voor een betrouwbaar, dienstbaar en betrokken Heerlen, waarin financiën op orde zijn, bestuur en organisatie doen wat zij beloven, inwoners serieus worden genomen en samenwerking de basis vormt onder vooruitgang.

Dat laatste hoofdstuk sluit dit akkoord af, maar vormt misschien wel de belangrijkste voorwaarde voor succes. Want grote ambities vragen om een overheid die betrouwbaar is, partners die verantwoordelijkheid nemen en een organisatie die levert.

Heerlen heeft vaker laten zien dat we ons opnieuw kunnen uitvinden. Van Romeinse nederzetting tot middeleeuws landsfort. Van deftig stadje tot industriële groeimagneet. En van de pijn van de mijnsluitingen tot een stad die weer durft te bouwen, vernieuwen en geloven in haar toekomst. Misschien is dat wel onze meest bijzondere eigenschap: dat wij telkens opnieuw vooruit durven kijken, juist wanneer de omstandigheden daarom vragen.

De komende jaren zullen niet zonder uitdagingen zijn. Maar wij pakken onze klus op met vertrouwen. Vertrouwen in de veerkracht van onze inwoners. Vertrouwen in de kracht van samenwerking. En vertrouwen in een stad die keer op keer bewijst sterker te zijn dan de uitdagingen die op haar afkomen.

Wij hopen dat u meedoet. Met ideeën, betrokkenheid, initiatief - en natuurlijk met constructieve kritiek. Want **Heerlen maken we samen.**

[Vertegenwoordiger(s) van] OPH

[Vertegenwoordiger(s) van] PRO/PvdD

[Vertegenwoordiger(s) van] SP

[Vertegenwoordiger(s) van] JPH

[Vertegenwoordiger(s) van] D66

1

Voor een sociaal, veilig en gezond Heerlen

1: VOOR EEN SOCIAAL, VEILIG EN GEZOND HEERLEN

1.1: Volksgezondheid en welzijn

Wij geloven in een zorgzaam Heerlen. Een stad waarin gezondheidszorg – of die nu in het ziekenhuis of thuis geboden wordt – toegankelijk en van goede kwaliteit is. Tegelijk weten we dat gezondheid niet voor iedereen vanzelfsprekend is: verschillen in inkomen, bestaanszekerheid, wonen, onderwijs en leefomgeving leiden nog te vaak tot gezondheidsachterstanden en ongelijke kansen. Daarnaast vergrijsst onze stad de komende jaren in rap tempo met daaraan gekoppeld een hoog gezondheidsrisico. Daarom kiezen we voor een integrale benadering van volksgezondheid en welzijn, waarin preventie, positieve gezondheid, samenwerking in de zorg en ondersteuning dichtbij inwoners centraal staan.

1.1.1: Volwaardige ziekenhuiszorg

Principes:

Wij staan vierkant achter de tienduizenden inwoners, tientallen organisaties en vele experts die al jaren strijden voor behoud van volwaardige ziekenhuiszorg in onze stad en streek. Dit is voor een regio van zo'n 300.000 inwoners méér dan een kwestie van basale morele rechtvaardigheid. Het is, gezien de grote gezondheidsachterstanden waar we al decennia mee kampen, een kwestie van sociaal-medische noodzaak.

Wij zijn ervan overtuigd dat behoud mogelijk is wanneer stakeholders - van huisartsen tot het maatschappelijk middenveld, van overheden tot zorgverzekeraars en Zuyderland zelf - de handen ineenslaan. Met gedeelde vastberadenheid, creativiteit en innovatiekracht moet het mogelijk zijn het tij te keren. Daarom willen wij de komende jaren samen met bondgenoten binnen en buiten de regio een ultieme inspanning verrichten om acute spoedeisende hulp, intensive care en geboortezorg in Heerlen te behouden. Dat doen we assertief waar het moet, en constructief waar het kan. Deze lijnen vloeien de komende jaren samen in de voortzetting van een krachtige, brede maatschappelijke lobby voor behoud van volwaardige ziekenhuiszorg.

Acties:

- Heerlen voert regie op de inspanningen voor behoud van volwaardige ziekenhuiszorg, zowel via de Ziekenhuisalliantie als via andere kanalen;
- Assertiviteit leggen we aan de dag waar het gaat om, bijvoorbeeld, transparantie vanuit Zuyderland ten aanzien van kosten-batenanalyses of prognoses over de maatschappelijke en medische gevolgen van verschraling;
- Constructiviteit leggen we aan de dag waar het gaat om, bijvoorbeeld, het gezamenlijk benutten van kansen die voortkomen uit zorginnovatie of vernieuwend arbeidsmarktbeleid - denk aan uitbreiding van de campagne Baan met een Sleutel;
- Inzet en kosten ten bate van de Ziekenhuisalliantie delen we met onze partnergemeenten;
- We brengen behoud van volwaardige ziekenhuiszorg in als Heerlens en Parkstedelijk topprioriteit in (Zuid-)Limburgse lobby-verbanden richting het Rijk;
- We verrichten (inter)nationaal actie-onderzoek en verkennen de mogelijkheden die concepten als een ouderenhospitaal, een Nationaal Geboortecentrum en vernieuwende ziekenhuismodellen bieden.

1.1.2 Positieve gezondheid en preventie

Principes:

Wij vinden dat gezondheid méér is dan de afwezigheid van ziekte. Het is, in essentie, het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen om te gaan, en regie te voeren op hun eigen leven. Zowel de impact als de oorsprong van gezondheidsproblemen reikt voor veel Heerlenaren namelijk verder dan louter hun medische situatie. Factoren als stress en eenzaamheid hangen nauw samen met de lagere levensverwachting en ongezonde leefstijl waar te veel Heerlenaren al decennia mee kampen. Die trend willen wij doorbreken. Daarbij laten wij ons leiden door de wijsheid dat voorkomen beter is dan genezen. Preventie zetten wij daarom de komende jaren nóg sterker in als strategie om gezondheidsproblemen terug te dringen - en, als gevolg daarvan, om zorgkosten voor zowel inwoner als samenleving beheersbaar te houden. Hierbij trekken we nauw op met onze partners, en stellen we altijd het belang van de inwoner centraal.

Acties:

- We zetten nog sterker in op vroegsignalering en investeren in de bekendheid en toegankelijkheid van zowel welzijns- als zorgvoorzieningen, zodat meer mensen al bij beginnende zorgproblemen de weg weten te vinden naar hulp. De vroegst mogelijke vroegsignalering heeft de grootste preventieve werking: we continueren en trekken lering uit programma's als Stevig Ouderschap, Centering Zwangerschap, Nu Niet Zwanger en Kansrijke Start voort;
- We investeren samen met partners in een stevige sociale basis die samenredzaamheid bevordert door drempels weg te nemen voor ontmoeting en ondersteuning. Vrijwilligers, mantelzorgers, buurtkrachten, consulenten, welzijnswerkers en partijen als Buurtteams Heerlen spelen hierbij een onmisbare rol. Daarom zetten we onder meer onze bijdrage aan het project PlusWIJK Hoensbroek-Noord voort en dragen we het Mantelzorgcompliment actief uit.
- We zetten nog sterker in op preventieve aanpakken als valpreventie-cursussen en breiden leefstijlprogramma's uit, onder meer door een stimuleringsplan rondom gezonde voeding;
- We wenden afspraken met contractpartijen aan om preventie en informele zorg resultaatgericht te verankeren;
- We stimuleren gebruik van slimme, gebruiksvriendelijke technologie die mensen langer zelfstandigheid biedt en het contact met zowel hun sociale omgeving als zorgverleners verbetert;
- We benutten koppelkansen tussen (positieve) gezondheid en andere domeinen. Denk bijvoorbeeld aan klimaatadaptatie die hittestress vermindert en zo gezondheid bevordert.

1.1.3 Coöperatief en integraal zorg- en welzijnsbeleid

Principes:

In onze stad gaat samenwerking boven marktwerking. Gezondheid en toegang tot zorg zijn immers mensenrechten, geen product. We koesteren dan ook de coöperatieve grondslag van zorg- en welzijnswerk in onze stad, en stellen ons tot doel deze te bestendigen. We hebben vertrouwen in zorgprofessionals en de kracht van gezamenlijkheid, en bewaken vanuit die grondhouding de doelmatige besteding van zorggeld aan zorg. Vanuit diezelfde basis mijden en bestrijden we zorgcowboys en zorgfraude. Dat is ook nodig. Malafide zorgpartijen proberen munt te slaan uit relatief goedkoop vastgoed in buurten waar de leefbaarheid onder druk staat, waardoor de al bestaande overconcentratie van kwetsbare (woon) zorgvoorzieningen dreigt toe te nemen. Wij willen een omgekeerde beweging in gang zetten: afstapeling van dit type voorzieningen in kwetsbare buurten.

Dit

voorbeeld illustreert het bredere belang van een integrale benadering van zorg en welzijn. Zorg en huisvesting hangen nauw samen, net als zorg en thema's als bestaanszekerheid, veiligheid, inclusiviteit en leefomgeving. Wij herkennen en erkennen die integrale verbindingen, en geven ze een prominente plek in onze aanpak. Dat betekent dat we niet redeneren vanuit de systeemwereld, maar vanuit de leefwereld: wat heeft een persoon of een gezin met uitdagingen nodig om (weer) gezond te functioneren? Daartoe willen we bureaucratische blokkades doorbreken, en maatwerk organiseren dat logisch, correct én maatschappelijk rendabel is.

Acties:

- We bouwen de Doorbraakmethode uit en brengen de mogelijke structurele baten van deze aanpak in beeld. We bespreken de collectieve inzet van deze baten met alle partners die hier voordeel van hebben;
- Bij het beleggen van zorg- en welzijnstaken worden de mogelijkheden die wettelijke kaders als de Aanbestedingswet biedt om coöperaties, lokale partijen en de eigen organisatie in positie te brengen standaard in kaart gebracht;
- We koppelen zorg en welzijn actief aan armoedebestrijding, en hebben oog voor de zorgmijding waar armoede(schaamte) toe kan leiden. Daarom brengen we ondersteuningsmogelijkheden rondom bijvoorbeeld mondzorg actief onder de aandacht, en streven we ernaar zowel het bereik als de kwaliteit van de collectieve zorgpolis te verbeteren;
- We gebruiken het Uitvoeringsprogramma Wonen, Welzijn en Zorg als basis om te sturen op stadsbrede én regionale afstapeling en het inrichten van woonzorgcirkels. We doorvoelen de urgentie van afstapelen voor veiligheid(sbeleving) in kwetsbare buurten, en benutten vormen als zorgbuurthuizen om capaciteitsverspilling (bijvoorbeeld door zorgconcurrentie) te verkleinen;

- We voorkomen ondoelmatig en/of onrechtmatig gebruik van zorgmiddelen met behulp van toezichthouding;
- We maken, zo veel mogelijk samen met partnerorganisaties en/of samenwerkingen als Parkstad en de Alliantie Heerlen-Noord, werk van een data-ondersteund welzijns- en zorgbeleid.

1.2: Sociaal Domein

Het sociale domein gaat over de vraag of mensen overeind blijven wanneer het leven tegenzit. Over opgroeien met kansen, oud worden in waardigheid, kunnen rekenen op ondersteuning en niet tussen wal en schip belanden wanneer problemen zich opstapelen. Dat is een voorwaarde voor een samenleving die bij elkaar blijft. Wij geloven namelijk dat vrijheid alleen écht bestaat wanneer mensen voldoende zekerheid hebben om hun leven vorm te geven. Daarom kiezen we voor een sociaal domein dat uitgaat van solidariteit, vertrouwen en de overtuiging dat ondersteuning geen gunst is, maar een teken van beschaving.

Juist in het sociale domein worden maatschappelijke verschillen het meest zichtbaar. Financiële onzekerheid, eenzaamheid, overbelasting, schulden of een gebrek aan passende ondersteuning staan zelden op zichzelf en werken vaak generaties door. Daarom begint sterk sociaal beleid voor ons niet pas bij zorg of opvang, maar bij bestaanszekerheid, vroege ondersteuning en het voorkomen dat kleine problemen uitgroeien tot blijvende achterstanden.

1.2.1: Armoedebestrijding

Principes:

We leggen ons nóóit neer bij armoede. Te veel Heerlenaren hebben iedere dag te maken met de gevolgen van financiële onzekerheid: aanhoudende geldzorgen, kinderen die niet vanzelfsprekend mee kunnen doen en gezinnen voor wie onverwachte uitgaven direct tot problemen leiden. Dat beperkt niet alleen wat mensen kunnen besteden, maar ook de vrijheid om vooruit te kijken, kansen te benutten en regie te houden over het eigen leven. Armoede is daarmee niet alleen een individueel probleem, maar vooral ook een maatschappelijke opgave. Een stad is namelijk zo sterk als de positie van haar meest kwetsbare inwoners. Daarom is investeren in bestaanszekerheid niet alleen een kwestie van solidariteit, maar ook van verstandig beleid: talent blijft onbenut wanneer mensen vooral bezig zijn met overleven in plaats van vooruitkomen. Armoedebestrijding is wat ons betreft dus óók een investering in zelfontplooiing, talentontwikkeling en de economische toekomst van onze stad.

Heerlen is niet voor niets een sociale stad. Dat koesteren we. Daarom blijven we investeren in ondersteuning die niet alleen problemen verzacht, maar inwoners helpt om duurzaam vooruit te komen. Tegelijkertijd hebben we een scherp oog voor doelmatige besteding van budgetten; ieder euro te veel naar bureaucratie, bijvoorbeeld, is wat ons betreft een verloren euro. We kiezen voor vroegsignalering, maatwerk en - waar mogelijk geholpen door technologie - minder overhead, zodat inwoners niet verdwalen tussen loketten of afhaken door ingewikkelde voorwaarden. Extra aandacht gaat uit naar kinderarmoede, generatiearmoede, stille armoede, werkende armen en inwoners die door taalvaardigheid, achtergrond of complexe omstandigheden minder snel gebruikmaken van ondersteuning. In Heerlen moeten regelingen begrijpelijk zijn, hulp toegankelijk en ondersteuning menselijk.

Acties:

- We ontwikkelen een uitvoeringsprogramma bij het recent vastgestelde beleidsplan Zekerheid als Vertrekpunt, en verbinden armoedebestrijding nadrukkelijk met onderwijs, werk, en zorg;
- We verbeteren de communicatie over regelingen en ondersteuning, zodat inwoners sneller begrijpen waar zij wel of niet recht op hebben en hoe zij hulp kunnen krijgen. Een cruciale stap hierin is de ontwikkeling van integrale toegang tot het sociaal domein, waar we deze periode samen met partners mee aanvangen;
- We zetten in op vroegtijdige signalering en duurzame oplossingen, zodat problemen eerder worden aangepakt en minder vaak terugkeren. De principes van de Doorbraakmethode passen we breed toe en we benutten de ogen en oren in buurten, zoals scholen, huisartsen, thuiszorg, welzijnswerk en vrijwilligers;
- We geven de aanpak van kinderarmoede en generatiearmoede prioriteit en werken daarbij nadrukkelijk samen met onderwijs, jeugdhulp en maatschappelijke organisaties.
- We innoveren op het gebied van schuldhulpverlening met pilot naar voorbeeld van het Arnhems Model;
- We ontwikkelen een afwegingskader voor ondersteuning in dierenartskosten voor minima, waarbij we

strak bewaken dat we geen onverantwoorde situaties faciliteren;

- We vergroten de financiële weerbaarheid, onder meer via voorlichting over schulden, online aankopen en 'koop nu, betaal later'-constructies;
- We waarderen en ondersteunen maatschappelijke initiatieven die armoede bestrijden en inwoners bereiken die buiten beeld blijven. Samenwerking tussen partijen die dergelijke ondersteuning bieden is wel een voorwaarde voor steun;
- We voeren richting het Rijk een assertieve lobby vóór eenvoudigere toeslagen en inkomensregelingen en tégen maatregelen die onze inwoners disproportioneel hard raken.

1.2.2: Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang

Principes:

Een beschaafde stad laat mensen niet aan hun lot over. Daarom zorgen we voor opvang en ondersteuning die menswaardig, veilig en passend is voor inwoners die tijdelijk of langdurig extra bescherming nodig hebben. Beschermd wonen en maatschappelijke opvang moeten niet alleen stabiliteit bieden, maar ook perspectief op herstel, zelfstandigheid en deelname aan de samenleving.

Heerlen draagt als centrumgemeente een grote verantwoordelijkheid op het gebied van opvang en beschermd wonen. Een groeiende vraag naar opvang en ondersteuning vraagt om regionale solidariteit op Parkstad én Zuid-Limburgs niveau: eerlijke spreiding en passende financiering. Daarbij kijken we nadrukkelijk naar de draagkracht en veerkracht van buurten, zodat ondersteuning evenwichtiger wordt verdeeld en concentratie van kwetsbaarheid wordt voorkomen.

Acties:

- We betrekken cliëntenraden en ervaringsdeskundigen structureel bij beleidsontwikkeling- en evaluatie;
- We houden vast aan het uitgangspunt knaken naar taken bij de regionale verdeling van verantwoordelijkheden en middelen, maar bezien die verdeling in de context van de spreiding van alle kwetsbare zorggerelateerde (woon)voorzieningen. Provinciale verantwoordelijkheid in het sturen op eerlijke spreiding is randvoorwaardelijk voor (Zuid-)Limburgse samenwerking op dit vlak;
- We sturen scherper op instroom, doorstroom en uitstroom, zodat inwoners sneller kunnen doorstromen naar passende woonvormen. We werken met woningcorporaties en zorgpartners aan voldoende uitstroommogelijkheden richting zelfstandig wonen;
- We geven waar mogelijk de voorkeur aan kleinschalige woonvormen die zelfstandigheid bevorderen en overlast beperken. We onderzoeken daarom alternatieven voor voorzieningen zoals Skaeve Huse, passend bij verschillende ondersteuningsbehoeften;
- Bij opvang zorgen we er, wanneer redelijkerwijs mogelijk, voor dat mens en huisdier niet gescheiden hoeven te worden, zodat dit geen drempel vormt om hulp te zoeken;
- We besteden in Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen meer aandacht aan participatie en talentontwikkeling.

1.2.3: Ouderenbeleid

Principes:

Ouder worden mag niet betekenen dat de wereld steeds kleiner wordt. Integendeel: ouderen hebben met hun levenservaring onze stad en samenleving veel te bieden! Daarom willen we dat ouderen ondersteund worden om actief te blijven, zo lang mogelijk zelfstandig, veilig en waardig kunnen wonen, en mee te doen in de samenleving. Dat vraagt niet alleen om goede zorg, maar ook om passende woningen, bereikbare voorzieningen, digitale vaardigheden, mantelzorgondersteuning en buurten waarin mensen naar elkaar omkijken.

Het aantal ouderen neemt toe en daarmee ook de druk op wonen, zorg en ondersteuning. Daarom kiezen we voor een samenhangende aanpak waarin preventie, ontmoeting en zelfstandigheid centraal staan. Het Heerlens Ouderenakkoord vormt hiervoor de basis.

Acties:

- We werken het Heerlens Ouderenakkoord uit in een uitvoeringsprogramma Ouderenbeleid langs de lijnen

Bewegen, Betrekken, Boeien en Bewonen, met concrete maatregelen, planning, verantwoordelijkheden, dekking en monitoring;

- We laten de Heerlense Seniorenacademie naast Buurteams Heerlen ook aanhaken bij de Bovengrondse Vakschool;
- We ontwikkelen beweegprogramma's voor ouderen gericht op fitheid, zelfredzaamheid en ontmoeting;
- We stimuleren levensloopbestendige woningen, zorgzame woonvormen en zorgbuurthuizen, zodat ouderen langer zelfstandig in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen;
- We ondersteunen mantelzorgers beter, zodat overbelasting wordt voorkomen;
- We helpen ouderen praktischer bij en met digitale vaardigheden, zodat zij beter toegang houden tot informatie, diensten en contact;
- We zetten sterker in op ontmoeting en het tegengaan van eenzaamheid, als onderdeel van bredere inzet op leefbare buurten en sociale samenhang;
- We benutten beschikbare middelen vanuit landelijke programma's waar deze bijdragen aan waardig ouder worden en zelfstandig wonen.

1.2.4: Jongerenbeleid

Principes:

Jongeren zijn niet alleen de toekomst van Heerlen, maar ook een belangrijk deel van het Heerlen van nu. Daarom willen we dat jongeren zich in onze stad kunnen ontwikkelen, ontmoeten en verbonden voelen. Tegen de achtergrond van vergrijzing is het van belang dat Heerlen aantrekkelijk blijft voor jongeren en studenten: niet alleen als plek om te leren, maar ook om te wonen, werken en een toekomst op te bouwen.

Goed jongerenbeleid gaat verder dan voorzieningen alleen. Het vraagt om ruimte voor ontmoeting, talentontwikkeling, cultuur, sport en betrokkenheid bij de stad. Daarom werken we samen met jongeren aan beleid dat aansluit bij hun leefwereld. Omdat jongerenbeleid meerdere beleidsterreinen raakt, werken we toe naar een integraal programma voor jeugd-, jongeren- en studentenbeleid, gericht op samenhang, uitvoering en meetbare resultaten.

Acties:

- We ontwikkelen een integraal programma voor jeugd-, jongeren- en studentenbeleid, gericht op samenhang, uitvoering en meetbare resultaten;
- We betrekken jongeren actiever bij beleid dat hen raakt;
- We blazen het Kindercollege nieuw leven in;
- We geven de Jongerenadviesraad een sterkere rol en zorgen voor ruimte om ideeën daadwerkelijk uit te voeren;
- We investeren in het studentenklimaat, zodat Heerlen aantrekkelijk blijft als stad om te studeren, wonen en vervolgens ook te blijven werken;
- We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een levendig studentenleven en sterkere verbinding tussen onderwijsinstellingen, studenten en de stad;
- We evalueren bestaande instrumenten zoals Jongereninformatiepunt Enne?! en zetten deze voort waar zij aantoonbaar bijdragen aan bereik en effect;
- We zorgen voor voldoende veilige, toegankelijke en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken voor jongeren;
- We verbeteren communicatie over voorzieningen, activiteiten en mogelijkheden voor jongeren in Heerlen.

1.2.5: Jeugdzorg

Principes:

Ieder kind in Heerlen moet veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Wanneer problemen ontstaan, moeten kinderen en gezinnen kunnen rekenen op hulp die tijdig beschikbaar is, passend bij de situatie en zo dichtbij mogelijk wordt georganiseerd. Daarom investeren we niet alleen in zorg, maar vooral in een sterke omgeving rond kinderen.

De druk op de Jeugdzorg vraagt om zorgvuldige afwegingen in constructief overleg met partners. We zetten in op preventie, vroegsignalering en lichtere ondersteuning waar dat kan, terwijl specialistische hulp

beschikbaar blijft voor kinderen en gezinnen die deze echt nodig hebben. Daarbij hanteren we het uitgangspunt van normaliseren in plaats van problematiseren: niet ieder probleem vraagt direct om specialistische zorg. We kijken eerst wat kinderen, gezinnen, scholen, sociale netwerken en ondersteuning dichtbij huis zelf kunnen opvangen of versterken. Dat betekent niet dat problemen worden gebagatelliseerd, maar juist dat ondersteuning eerder, dichterbij en passender wordt ingezet. Specialistische jeugdzorg blijft beschikbaar wanneer die noodzakelijk is. We houden daarbij vast aan de koers van samenwerking boven marktwerking en vertrouwen in professionals boven bureaucratie.

Acties:

- We houden ook op het gebied van Jeugdzorg vast aan vertrouwen in zorgprofessionals en de coöperatieve grondslag van het Heerlense sociale beleid;
- We zetten Kansrijk van Start en de aanpak rond de eerste 1.000 dagen voort en versterken deze waar mogelijk;
- We investeren in een sterke sociale basis rond kinderen en gezinnen, via onderwijs, gezondheid, sport, cultuur, welzijn en jongerenwerk. We zorgen ook hier voor aanhaking met Buurtteams Heerlen;
- We organiseren toegang, triage en lichte ondersteuning eenvoudiger en overzichtelijker, met zo veel mogelijk één herkenbaar aanspreekpunt;
- We dringen onnodig lange trajecten, versnippering en bureaucratie in de Jeugdzorg terug. We koppelen Jeugdzorg zodra het kan aan de ontwikkeling van integrale toegang;
- We zetten qua financiële inrichting van de Jeugdzorg in op een optimale balans tussen sociale rechtvaardigheid, effectiviteit, doelmatigheid, en (bij)sturingsmogelijkheden;
- We zetten de Zuid-Limburgse samenwerking rond specialistische en residentiële jeugdzorg voort.

1.3: Veiligheid

Veiligheid en leefbaarheid zijn basisvoorwaarden voor een sterke stad. Inwoners moeten zich veilig voelen in hun buurt, op school, in de openbare ruimte, online en thuis. Daarom kiest Heerlen voor een brede veiligheidsaanpak waarin handhaving, preventie, sociale samenhang, crisisbeheersing en een zichtbare overheid op het gebied van veiligheid elkaar versterken. We stellen duidelijke grenzen waar nodig, maar investeren ook in vertrouwen, perspectief en sterke buurten.

1.3.1: Openbare orde en criminaliteitsbestrijding

Principes:

Inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op een veilige leefomgeving. Overlast, ondermijning, intimidatie, criminaliteit, woonoverlast, mensenhandel, uitbuiting en fraude tasten het vertrouwen in de samenleving aan en vragen om een zichtbare en daadkrachtige aanpak. De gemeente neemt hierin verantwoordelijkheid, maar vervangt politie en justitie niet.

Veiligheid vraagt om gerichte inzet waar de druk het grootst is. Daarom verbinden we handhaving aan gebiedsontwikkeling, wonen, openbare ruimte en leefbaarheid. We benutten moderne instrumenten zorgvuldig en proportioneel, met aandacht voor privacy, transparantie en uitvoerbaarheid.

Acties:

- We verbeteren terugkoppeling en opvolging richting inwoners en ondernemers over veiligheidsmeldingen;
- We sturen actief aan op grotere zichtbaarheid op straat van politie en boa's;
- We maken vaker gebruik van de mogelijkheden die de Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) biedt om ondermijning te bestrijden;
- We schuwen bestuurlijke handhaving bij verloedering en onveilige plekken niet, en zorgen intensiveren de samenhang tussen de Veiligheid, Toezicht en Handhaving-keten enerzijds en bestuurlijke prioriteiten als Grip op Wonen en het tegengaan van afvaldumping anderzijds;
- We borgen de ethische inzet van AI en andere technologie, evalueren pilots met technologie en sturen op basis van zowel praktische als ethische afwegingen waar nodig bij. Technologie is een middel, maar mag niet leiden tot doorgeslagen surveillance;
- We zetten cameratoezicht gericht in om zaken die het veiligheidsgevoel sterk ondermijnen - denk aan

verwarde personen en straatintimidatie - assertiever te bestrijden naar aanleiding van meldingen. Daarbij maken we gebruik van zowel vaste als mobiele camera's;

- We dragen in samenspraak met de politie gerichte veiligheidsacties actief uit;
- We passen waar nodig lik-op-stukbeleid toe bij ernstige of terugkerende overlast;
- We nemen bestrijding van dierenleed expliciet op in het Handhavings Uitvoeringsplan;
- We zetten boa's, straatcoaches en interventieteams gebiedsgericht in onder duidelijke gemeentelijke regie;
- We blijven investeren in de samenwerking met politie, justitie, RIEC, woningcorporaties, zorgpartners en buurgemeenten;
- We lobbyen voor structurele rijksmiddelen voor voldoende politiecapaciteit. Bij uitblijven daarvan pleiten we voor gerichte, verantwoorde uitbreiding van bevoegdheden van boa's, inclusief passende vergoeding voor gemeentelijke veiligheidsinzet.

1.3.2: Positieve veiligheid & Inclusie

Principes:

Naar analogie met het thema gezondheid beschouwen wij veiligheid als méér dan de afwezigheid van criminaliteit. Veiligheid betekent ook dat inwoners zichzelf kunnen zijn en vertrouwen hebben in hun omgeving. Daarom kiest Heerlen voor positieve veiligheid: een benadering waarin preventie, sociale samenhang, inclusie, gezondheid, kansgelijkheid en leefbare buurten bijdragen aan een veiliger stad.

We erkennen dat onveiligheid vaak samenhangt met bestaansonzekerheid, uitsluiting, discriminatie, zorgproblematiek, armoede, sociale isolatie en beperkte toekomstperspectieven. Daarom zetten we sterk in op preventie. We investeren, zoals ook elders terug te lezen is, vroegtijdig in jongeren, sterke buurten, ontmoeting en weerbaarheid. Veiligheid ontstaat niet alleen door handhaving, maar ook door (zelf)vertrouwen, verbondenheid en gelijke kansen.

Iedere inwoner moet zich veilig voelen om zichzelf te zijn. Discriminatie, intimidatie en uitsluiting — op basis van bijvoorbeeld afkomst, beperking, geloof, genderidentiteit of seksuele oriëntatie — horen op geen enkele manier thuis in Heerlen en zijn voor ons dan ook onaanvaardbaar. Daarom verbinden we positieve veiligheid nadrukkelijk aan inclusie, toegankelijkheid en wederzijds respect.

Acties:

- We zetten in op structurele borging van effectieve aanpakken onder de vlag van Sociaal Veilig en Preventie met Gezag, waarbij we rekenen op voortgezette steun van het Rijk;
- We zien investeringen in een stabiele thuissituatie, een veerkrachtige buurt en weerbaarheidsvaardigheden (van fysiek tot digitaal) als cruciale bijdragen aan veiligheid, en zoeken in dit licht integrale samenwerkingen op - bijvoorbeeld tussen ouderbetrokkenheid, welzijnswerk, onderwijs, politie, sportverenigingen en zorgpartners.
- Als onderdeel van integrale samenwerking brengen we in beeld welke systeempartijen structureel baat hebben bij verbeterde veiligheid, zodat we in gesprek kunnen over het aanwenden van deze baten als investering in positieve veiligheid;
- We zetten zowel onder professionals, vrijwilligers en inwoners in op bewustwording rond discriminatie, LHBTIQ+ acceptatie, inclusie van inwoners met een beperking, online intimidatie en gelijke behandeling. Zo versterken we ook meldingsbereidheid rond discriminatie, racisme, intimidatie, geweld en onveiligheid;
- We investeren in jongerenwerk en straatcoaches om afglijden naar overlast of criminaliteit te voorkomen.
- We verkennen mogelijkheden voor een publiek eerbetoon aan zwarte soldaten die bijdroegen aan onze bevrijding van de nazi's;
- In het belang van positieve veiligheid van alle inwoners van onze stad nemen we afstand van het negatieve klimaat ten aanzien van AZC's en haar bewoners. We zijn trots op de bijdrage die Heerlen met het AZC in Imstenrade al decennia levert aan de opvang van vluchtelingen, en zijn content dat we ruim voldoende invulling geven aan onze verantwoordelijkheid op dit vlak. Tegelijkertijd zien we dat als Heerlen op dit punt nóg meer verantwoordelijkheid neemt, gemeenten die binnen en buiten onze regio hun verantwoordelijkheid ontlopen worden beloond voor gebrek aan solidariteit. Daarom hanteren we een helder principe: we beperken onze asielopvang tot de huidige locatie zolang Heerlen met het AZC voldoet aan onze opgave;

1.3.3: Crisisbeheer

Principes:

Een weerbare stad bereidt zich voor op crises voordat zij zich voordoen. Digitale dreigingen, klimaatcalamiteiten als overstromingen, energie-uitval, maatschappelijke onrust, pandemieën en veiligheidsincidenten vragen om een overheid én inwoners die voorbereid zijn en elkaar snel weten te vinden in tijden van nood. Crisisbeheersing vraagt dan ook niet alleen om professionele respons, maar ook om maatschappelijke veerkracht. Daarom investeren we in samenwerking, voorbereiding en duidelijke communicatie, zodat inwoners weten wat zij kunnen verwachten wanneer zich een crisis voordoet.

Acties:

- We versterken via de Veiligheidsregio de voorbereiding op crises, rampen en langdurige ontwrichting;
- We actualiseren crisisplannen periodiek en toetsen deze op uitvoerbaarheid, met een nadruk op publiekscommunicatie;
- We oefenen met scenario's rond uitval, maatschappelijke onrust, klimaatincidenten en digitale dreigingen;;
- We blijven investeren in digitale weerbaarheid en cyberveiligheid binnen de gemeentelijke organisatie;
- We vergroten samen met partners in stad en streek de weerbaarheid van vitale voorzieningen en dienstverlening.

2

**VOOR EEN
BLOEIEND,
VERNIEUWEND
EN VERBONDEN
HEERLEN**

2: VOOR EEN BLOEIEND, VERNIEUWEND EN VERBONDEN HEERLEN

2.1: Onderwijs, Werk & Economie

Onderwijs, werk en economie vormen de basis voor bestaanszekerheid en een sterke toekomst voor Heerlen. We willen een stad zijn waar talent zich kan ontwikkelen, ongeacht afkomst, wijk of opleidingsniveau, en waar onderwijs, innovatie, ondernemerschap en werk elkaar versterken. Daarom verbinden we investeren in mensen nadrukkelijk met investeren in de economie: van peuteropvang tot universiteit, van vakopleiding tot kennisontwikkeling, van eerste baan tot leven lang ontwikkelen. Zo bouwen we aan een stad die kansen biedt, talent behoudt en economische groei verbindt met sociale vooruitgang.

2.1.1: Kennisstad

Principes:

Heerlen ontwikkelt zich verder als kennisstad, waarin onderwijs, onderzoek, ondernemerschap en innovatie elkaar versterken. De komst van de Universiteit Maastricht (UM) naar de Promenade vormt hierin een strategische topprioriteit, parallel aan de verdere verankering van de RWTH en partnerschap met vertrouwde partners als Zuyd, Vista en de Open Universiteit (OU). We benutten de positie van Heerlen in Parkstad en de Euregio om samenwerking tussen onderwijsinstellingen, kennispartners en bedrijven te versterken en verbinden kennisontwikkeling nadrukkelijk met economische groei, talentbehoud en stedelijke ontwikkeling.

Kennis moet niet alleen leiden tot economische groei, maar ook bijdragen aan maatschappelijke vooruitgang. Daarom verbinden we de Kenniscampus en kennisinstellingen met vraagstukken rond gezondheid, verduurzaming, digitalisering, leefbaarheid en de arbeidsmarkt van de toekomst. Heerlen investeert in een aantrekkelijk studenten- en innovatieklimaat, zodat talent niet alleen hier wordt opgeleid, maar ook kiest om hier te wonen, werken en ondernemen. Daarbij nemen we regie over het specifieke profiel van Heerlen als kennisstad, met nadruk op duurzame sociaal-stedelijke transformatie die nauw aansluit bij economische groeikansen als MedLands en BrightLands.

Acties:

- We geven prioriteit aan de komst van de Universiteit Maastricht naar de Promenade en de verankering van de RWTH Aachen in de binnenstad, en verbinden deze ontwikkelingen met centrumontwikkeling, studentenleven, economie en woningaanbod;
- We versterken de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, kennispartners en bedrijven, waaronder behalve de UM en RWTH ook nadrukkelijk onze gewaardeerde partner Zuyd Hogeschool, de Open Universiteit, Vista, Brightlands en Euregionale partners;
- We benutten de BrightLands Campus als verbindende plek tussen onderwijs, onderzoek, ondernemerschap en arbeidsmarkt, en borgen de aansluiting tussen de Campus en de ontwikkelingen in het centrum;
- We versterken het studentenklimaat door aandacht voor wonen, voorzieningen en binding met de stad;
- We stimuleren start-ups, scale-ups en innovatieve bedrijvigheid die bijdragen aan de ontwikkeling van Heerlen als kennisstad;
- We verbinden kennisontwikkeling actief aan onze maatschappelijke opgaven, in lijn met de ambitie van de Universiteit Maastricht om Heerlen niet als overloopgebied te beschouwen, maar zich in de stad en samenleving te nestelen als vijfde-generatie-universiteit. In aansluiting daarop voorzien we onze ontwikkeling als Kennisstad van een herkenbaar, trots Heerlens profiel - bijvoorbeeld door verbinding met het "sociaal-ruimtelijke" gedachtegoed van de Heerlense denker Nic. Tummers.

2.1.2: Werkgelegenheid & Participatie

Principes:

Werk biedt meer dan inkomen alleen. Werk geeft perspectief, eigenwaarde, sociale verbinding en bestaanszekerheid. Wij zien dat het begrip "arbeidsmarkt" soms onvoldoende recht doet aan die werkelijkheid; arbeid is immers veel meer dan een kwestie van vraag en aanbod. Werk is een fundamentele drager van individuele én collectieve talentontwikkeling, maatschappelijke verbondenheid en menselijke waardigheid. Daarom waarderen we werk niet alleen in economische, maar vooral ook in sociale zin, en zetten we in op een inclusieve "arbeidsmarkt" waarin iedereen kansen krijgt en participatie breder wordt gezien dan betaald

werk alleen. Participatie betekent voor ons: bijdragen waar dat kan, met ruimte voor maatwerk en een focus op waardigheid, ontwikkeling en perspectief.

De wereld van werk verandert snel door vergrijzing, krapte, digitalisering en verduurzaming. Dat vraagt om investeringen in scholing, begeleiding en een betere aansluiting tussen onderwijs en werk. Tegelijkertijd liggen er grote kansen, en die willen we pakken. De inzet van Heerlen is dan ook helder: we willen meer mensen aan betekenisvol werk, een hogere kwaliteit van banen en meer werkgelegenheid die aansluit bij ons ontwikkelende economisch profiel. Dit vraagt om een samenhangende aanpak waarin werk, economie, onderwijs, en woon- en leefomgeving elkaar versterken.

Acties:

- We vergroten de uitstroom naar werk vanuit participatie- en re-integratietrajecten;
- We versterken de Bovengrondse Vakschool als route naar duurzaam werk in sectoren zoals zorg, techniek, bouw, verduurzaming en digitalisering, met een strakke focus op de kerntaak;
- We richten extra aandacht op jongeren, langdurig werkzoekenden, statushouders, inwoners met taalachterstanden en mensen zonder startkwalificatie. Samen met onderwijs, werkgevers en kennispartners werken we samen aan stages, leerwerkplekken, afstudeeropdrachten, traineeships, omscholing en praktijkgerichte routes naar werk;
- We voeren het programma *Van School naar Duurzaam Werk Zuid-Limburg 2026-2029* uit;
- Arbeidsmarktbeleid sluit aan op de doorontwikkeling van woon-werk-arrangementen waarin onderwijs, werk, wonen en voorzieningenstructuur elkaar versterken;
- We investeren in beschut werk, aangepaste werkplekken en sociale werkvoorzieningen;
- We benutten kansen voor grensoverstijgende arbeid via samenwerking in Parkstad, Zuid-Limburg en de Euregio, met een duidelijke focus op Aken e.o.;
- Gevoed door ons mijnverleden waarderen we arbeidsmigratie die onze regio versterkt, maar verzetten we ons nadrukkelijk tegen misstanden als uitbuiting en slechte huisvesting. We hanteren de lijn van het Rapport Roemer en zetten integralen in op arbeidsmigratie die zowel samenleving als economie duurzaam versterkt.
- We breiden samen met het COA, AZC, werkgevers en anderen trajecten als Beyond uit, waarbij we de energie van statushouders (en waar mogelijk ook asielzoekers) zo snel mogelijk aan werk verbinden. We koppelen dit aan onze aanpak op het gebied van Woonwerkarrangementen en de BvS zodat we talenten optimaal benutten en statushouders uitsluitend via reguliere wegen kunnen laten deelnemen aan de woningmarkt.

2.1.3: Onderwijs

Principes:

Onderwijs is de motor van kansengelijkheid, talentontwikkeling en maatschappelijke vooruitgang. Ieder kind verdient goed en toegankelijk onderwijs, ongeacht achtergrond, wijk, onderwijsvorm of levensbeschouwing. Daarom kiezen we voor een brede onderwijsagenda waarin onderwijs wordt verbonden met gezondheid, sport, cultuur, bestaanszekerheid en leefbaarheid.

We investeren in een doorlopende ontwikkellijn: van voorschoolse educatie en basisvaardigheden tot beroepsonderwijs, hoger onderwijs, volwasseneneducatie en leven lang ontwikkelen. Scholen zijn meer dan onderwijsinstellingen alleen; waar mogelijk ontwikkelen zij zich tot brede voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, ouderbetrokkenheid en wijkkracht.

Acties:

- We steunen scholen en andere betrokken partners bij Voor- en Vroegschoolse Educatie, taalontwikkeling, rekenen, digitale vaardigheden, burgerschap en ouderbetrokkenheid. Eveneens in samenwerking met partners zetten we in op betaalbare peuteropvang, volwasseneneducatie, een actieve aanpak van laaggeletterdheid, bevordering van digitale vaardigheden en vroege signalering van schooluitval, verzuim en leerachterstanden;
- We koppelen het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHPO) waar mogelijk aan integrale gebiedsontwikkeling, bijvoorbeeld door basisscholen te ontwikkelen tot brede wijkvoorzieningen en ontmoetingsplekken;

- We behandelen basisscholen gelijkwaardig bij nieuwbouw, renovatie en capaciteitsvraagstukken;
- We betrekken inwoners en stakeholders met transparante communicatie bij criteria, planning en besluitvorming rond onderwijshuisvesting;
- We koesteren en trekken lering uit de Rijke Schooldag waarmee de Alliantie Heerlen-Noord pioniert, en passen lessen breed toe;
- We houden koers waar het gaat om bibliotheekfuncties als basisvoorziening voor taal, lezen, digitale vaardigheden en ontmoeting.

2.1.4: Economie

Principes:

Heerlen bouwt aan een toekomstbestendige economie waarin kennis, innovatie, ondernemerschap en brede welvaart centraal staan. Economische groei is voor ons geen doel op zichzelf, maar een middel om werkgelegenheid, bestaanszekerheid en leefbaarheid te versterken. Daarom investeren we in een economie die talent aantrekt én behoudt, waarin bestaande werkgevers worden gekoesterd en nieuwe bedrijvigheid ruimte krijgt.

Onze ligging in Parkstad en de Euregio biedt kansen. We benutten strategische ontwikkelingen rondom innovatie, medische logistiek, AI, de Einstein Telescoop en Euregionale samenwerking om de economische positie van Heerlen structureel te versterken. Tegelijk blijven sterke winkelgebieden, toerisme, horeca en lokale ondernemers in het midden- en kleinbedrijf essentieel voor een levendige stad.

Acties:

- We versterken de economische samenwerking binnen Parkstad, Zuid-Limburg en de Euregio;
- Omdat economie om meer draait dan verdienvermogen, hebben en houden we oog voor social return, ecologische draagkracht, en werken we onverminderd toe naar een circulaire economie;
- We gaan samen met BrightLands vol door op de ingeslagen weg rondom data en AI;
- We pakken kansen op het gebied van medische logistiek, zorginnovatie en strategische ontwikkelingen zoals de Einstein Telescoop;
- We ondersteunen bestaande werkgevers en creëren ruimte voor nieuwe bedrijvigheid;
- We transformeren leegstaande kantoorruimte en bedrijventerreinen waar nodig naar nieuwe economische functies;
- We versterken samen met onder meer het Ondernemersfonds, MKB Parkstad en BrightLands het midden- en kleinbedrijf. We ondersteunen ondernemerschap, familiebedrijven, start-ups en scale-ups;
- We richten winkelgebieden compacter en vitaler in en versterken de economische positie van centra;
- We benutten toerisme, recreatie, cultuur en sportevenementen als economische kracht;
- We voeren actief lobby richting Rijk, Provincie en Europa om de positie van grensregio's te versterken;
- We beschermen de concurrentiepositie van ondernemers tegen nadelige effecten van grensverschillen in beleid.

2.2: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

De gebouwde omgeving is de neerslag van keuzes over wie ruimte krijgt, wat we belangrijk vinden en hoe we samen willen leven. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening gaan daarom over meer dan bouwen alleen. Zij bepalen mede of een stad verschillen vergroot of juist verkleint, of gemeenschappen sterker worden en of toekomstige generaties dezelfde kansen krijgen als wij. Stedelijke vernieuwing gaat daarbij niet alleen over stenen stapelen, maar vooral over het bouwen van sterke gemeenschappen die verbonden zijn met elkaar én met hun leefomgeving.

Daarom bouwen we niet alleen aan meer stad, maar vooral aan een duurzame en solidaire gemeenschap. Met publieke regie, oog voor kwaliteit en de overtuiging dat ruimtelijke ontwikkeling uiteindelijk in dienst moet staan van brede welvaart: van mensen, maar ook van natuur, landschap en de draagkracht van onze leefomgeving. Niet iedere ontwikkeling is vooruitgang; vooruitgang ontstaat wanneer groei ook leidt tot sterkere gemeenschappen en een stad die haar sociale en ecologische fundamenten rijker doorgeeft aan volgende generaties.

2.2.1: Volkshuisvesting

Principes

Wonen is een absolute topprioriteit de komende periode. Het verlamme geloof dat Heerlen gedoemd is te krimpen ligt achter ons, we durven weer vooruit te kijken - met een gebalanceerde groeiambitie naar 100.000 inwoners in 2050. Groei is in Heerlen geen doel op zich, maar een middel dat bijdraagt aan een bloeiende stad. Onze woningbouwplannen stellen ons namelijk niet alleen in staat om een fijn thuis te bieden aan mensen die onze stad voortstuwen, maar ook om sterkere gemeenschappen te bouwen. Daarom spelen we aan de hand van het Woonfundament gericht in op de woonbehoefte: we verbeteren en verruimen onze woningvoorraad zónder inwoners te verdringen.

Dat doen we met stevige publieke regie. Wonen is net als gezondheid en waardig werk in eerste plaats een mensenrecht, en dus geen doorsnee marktproduct. Misstanden op de woningmarkt pakken we assertief aan, en we sturen transparant op gewenste kwaliteit en spreiding van de juiste soorten woningen. Tegelijkertijd werken we enthousiast samen met marktpartijen die samen met ons willen bouwen aan de aantrekkelijke woon- en leefstad die Heerlen steeds meer wordt. Ook hier geldt: Heerlen is *open for business*, en daar gaan we in nauwe samenwerking met bondgenoten met evenveel openheid als duidelijkheid naar handelen.

Acties:

- We starten een Heerlens Woningbouwoffensief om de ambitie van minimaal 7000 extra woningen tot 2050 te realiseren. We investeren in positieve communicatie over dit offensief en over Heerlen als woonstad;
- We zetten de Taskforce Woningbouw voort en ontwikkelen ons verder tot een betrouwbare en proactieve partner voor woningcorporaties, ontwikkelaars en maatschappelijke initiatiefnemers, met duidelijke aanspreekpunten, transparante processen en meer voorspelbaarheid en snelheid in samenwerking en besluitvorming. Tegelijkertijd zijn we met het oog op kwaliteit en zorgvuldigheid duidelijk over wat (nog) niet kan;
- We blijven op het thema wonen zeer nauw samenwerken in Parkstad-verband;
- We houden vast aan het Woonfundament en de Nieuwe Woonpijlers. Het aandeel corporatiehuur in onze woningvoorraad blijft stabiel, terwijl we flink toevoegen in (idealerweise levensloopbestendige) middenhuur- en koopwoningen, met name in segmenten waar Heerlen nu te weinig van aanbiedt;
- We introduceren conform het Woonfundament een vereveningsmechanisme om beter te kunnen sturen op de spreiding van woonsegmenten over de stad;
- We zoeken vanuit het thema wonen nadrukkelijk de verbinding met andere domeinen. Zo hebben we speciale aandacht voor zowel levensloopbestendigheid en doorstroom als studentenhuisvesting. Een goed voorbeeld van dit type verbinding is de Uitvoeringsagenda Wonen, Welzijn & Zorg, dat vanuit wonen getrokken wordt maar nauw aansluit bij volksgezondheid en het sociaal domein;
- We gaan vol door op de ingeslagen weg van Grip op Wonen, met nadruk op implementatie van de Parkstadwet in nauwe samenhang met andere sturingsinstrumenten. We zetten daartoe een Integraal Woonhandhavingsteam op dat toeziet op naleving van het beleidspakket Grip op Wonen, met prioriteit voor buurten in het noorden én zuiden van de stad waar de leefbaarheid onder druk staat;
- In samenwerking met de Alliantie Heerlen-Noord bouwen we een integraal *data warehouse* rondom het thema wonen, ter ondersteuning van slimme woningbouwprogrammering, evaluatie van beleid, en effectieve handhaving;
- We operationaliseren het Woonfonds langs drie hoofdlijnen. Subsidies en garantstellingen om anderszins onrendabele woningbouwprojecten mogelijk te maken (i), woon-werk-arrangementen waarmee we werkgevers en werknemers naar het model Baan met Sleutel met aantrekkelijke woningen binden aan de stad (ii), en een publiek-privaat samenwerkingsmodel om gezamenlijk te ontwikkelen (iii).
- We blijven het Woonfonds, als motor van onze sociaal-ruimtelijke transformatie als stad, structureel voeden vanuit het Parkstadwet-dividend;
- We standaardiseren woon-werk-arrangementen en verkennen mogelijkheden deze integraal te verrijken met het Heerlense onderwijsaanbod en onze voorzieningenstructuur;
- We verzilveren kansen die de ontwikkeling van Heerlen als kennisstad met zich meebrengt op het gebied van studentenhuisvesting;
- We continueren de starterslening en brengen deze actief onder de aandacht;
- We maken Prestatieafspraken met corporaties scherper op m.n. aantallen, verduurzamingsdoelen, betaalbaarheid en kwaliteit van onderhoud;
- We ontwikkelen samen met woningcorporaties en huurdersbelangenverenigingen een Heerlens Participatiekader rondom sloop, nieuwbouw en/of renovatietrajecten.

2.2.2: Ruimtelijke Ordening

Principes:

Ruimtelijke ordening gaat over de omgeving waarin huidige én toekomstige generaties wonen, werken en leven. Daarom laten we ruimtelijke ontwikkeling in Heerlen niet aan het toeval over, maar sturen zeer actief op kwaliteit, samenhang en publieke waarden. Iedere gebiedsontwikkeling moet bijdragen aan een duurzamer, socialer en mooier Heerlen. Wij kiezen dan ook voor een stad die groeit zonder haar historische en ecologische karakter te verliezen. Integendeel, we zien stedelijke vernieuwing als een kans om dit karakter te herstellen en versterken. Dat betekent: éérfst zorgvuldig verdichten waar dat kan, beschermen wat waardevol is, natuur en water nog beter meenemen in ruimtelijke keuzes en nieuwe ontwikkelingen gebruiken om buurten sterker, gezonder en toekomstbestendiger te maken. We ontlelen daarbij inspiratie uit de ideale wortels van de tuinstadgedachte, die bepalend is geweest voor de ontwikkeling van onze mooie stad. In essentie: aantrekkelijke woonkernen omzoomd en dooraderd door biodivers groen en kabbelend blauw.

Acties:

- Onze topprioriteit is om samen met onze partners ruimtelijke ontwikkelingen als Slakhorst, de transformatie van het DSM-pand en Aldenhofpark zo vlot mogelijk te realiseren. Ook geven we deze periode, naast de in hoofdstukken 2.3 en 2.4(.2) opgenomen gebieden, in ieder geval prioriteit aan de volgende lopende integrale gebiedsontwikkelingen: Oranje Nassau Park, Willemskwartier, De Hees, Groevegebied & Versilienbosch. Daarnaast behandelen we de Handelings- en Ontwikkelperspectieven voor de focuswijken van Heerlen-Noord eveneens als integrale gebiedsontwikkelingen;
- We zetten in op het herstellen van verrommelde zones in de stad, onder meer door leegtes in woonlinten en andere kwetsbare gebieden doelgericht te transformeren of te bebouwen;
- We benutten gebiedsontwikkeling en ruimtelijke kaders om ontmoeting, gezondheid, en vergroening te versterken en leefbaarheid qua voorzieningen en veerkracht te bewaken;
- We bestrijden leegstand en overlastpanden met een integrale ProbleemPandenPloeg die actief werkt aan herbestemming van leegstaand of problematisch vastgoed naar functies die bijdragen aan de buurt. Zo faciliteren we de transformatie van het ING-kantoor aan de Geerstraat naar mooie appartementen;
- We zien de enorme ecologische en recreatieve potentie van de Sibelcogroeve en streven ernaar deze samen met partners eindelijk te verzilveren. Hier hoort een zwemfunctie hoe dan ook bij. De Zuidplas blijft onze voorkeur houden. Tegelijkertijd beseffen we dat ontwikkeling in dit gebied om samenwerking vraagt met verschillende partners, en dus om pragmatisme en consensusgerichtheid;
- We brengen samenhang aan in ruimtelijke ontwikkelingen in Meezenbroek, de Kop van Heerlerbaan, verkennen mogelijkheden om De Putgraaf steviger te positioneren als studentenhuisvestingsstrip, en werken de blauw-groene corridor tussen Maankwartier en Brunsummerheide verder uit als ruimtelijke drager voor klimaatadaptatie, natuur en recreatie;
- We benaderen herstructurering vanuit een gebalanceerde afweging tussen behoud, vernieuwing, leefbaarheid en toekomstige woonbehoeften:
- We stellen een Mijkolonie-visie op basis van het principe “renovatie, tenzij” en met historiserende terugbouw als harde voorwaarde voor sloop-nieuwbouw. Ook richten we in samenhang met het Woonfonds een Mijkolonie-fonds op om kwalitatieve transformatie van deze buurten te ondersteunen;
- We vernieuwen de Nota Welstand rondom de notie van een Heerlense Stijl 2.0, om Heerlen van een duidelijker, hoogwaardig, herkenbaar, consistent architectonisch en stedenbouwkundig kader te voorzien waarin stijl en materiaalgebruik aansluit bij ons erfgoed en landschap;
- Om latere knelpunten en kosten te voorkomen, betrekken we water, bodem, biodiversiteit en netcapaciteit eerder in ruimtelijke keuzes. Met dat doel voeren we het beleid Natuurinclusief Bouwen uit, en ontwikkelen we door naar Klimaatadaptief en Energiepositief Bouwen. Daarbij borgen we randvoorwaardelijk dat onze kaders redelijkerwijs haalbaar en uitvoerbaar zijn, en dat de gemeente meedenkt en beweegt waar nodig.

2.2.3: Grondpolitiek

Principes:

Wie grond bezit, beïnvloedt de ontwikkeling van een stad. Daarom is grondpolitiek voor ons geen administratief vraagstuk, maar een strategisch instrument voor publieke doelen. Actieve grondpolitiek maakt het mogelijk om sneller en samenhangender te ontwikkelen, publieke waarden te beschermen en sterker te sturen op kwaliteit.

Acties:

- We revitaliseren het grondbedrijf en geven actieve grondpolitiek opnieuw een prominente rol bij woningbouw, gebiedsontwikkeling en strategische projecten;
- We zetten onze strategische inpond-agenda onverminderd voort, en verbinden deze aan zowel het Verduurzamingsoffensief als het Woningbouwoffensief. Ook experimenteren we in dit kader met het concept van kluswoningen;
- We inventariseren gemeentelijke vastgoed- en grondposities en maken per locatie bewuste keuzes: behouden, tijdelijk benutten, ontwikkelen, of tenderen. De optie behoud blijft in de regel voorbehouden aan onze kernportefeuille. Al het andere vastgoed doorloopt zo snel mogelijk een route richting ontwikkeling of tendering. Ten aanzien van de Oude Muziekschool in Hoensbroek is onze keuze duidelijk: snelle verkoop via tender;
- Door te faciliteren en waar gepast te participeren zetten we in op zogeheten (Park)stadshuwelijken: parallelle ontwikkelingstrajecten die op meerdere locaties tegelijk wenselijke ontwikkelingen mogelijk maakt;
- We wenden grondpolitiek aan om te komen tot AfstapelPacten: het gericht afbouwen en beter spreiding van kwetsbare (woon)zorgvoorzieningen in samenwerking met zorgpartijen, woningcorporaties, en ontwikkelaars.

2.3: Centra-ontwikkeling

2.3.1: Hoensbroek-Centrum

Principes:

Het centrumplan Hoensbroek staat in de komende bestuursperiode volledig in het teken van uitvoering, integraliteit en zichtbare resultaten. De basis ligt er; nu zetten we gericht door, versterken we de samenhang en bouwen we aan een stevige uitvoeringsorganisatie met duidelijke sturing op voortgang en transparante communicatie. Daarbij behouden en versterken we de identiteit en het historische karakter van Hoensbroek.

We ontwikkelen Hoensbroek-Centrum verder als een levendige, inclusieve plek waar wonen, economie, veiligheid, infrastructuur en openbare ruimte samenkomen. We kiezen voor een compact en toekomstbestendig centrum met ruimte voor kwalitatief wonen, ondernemerschap, ontmoeting, cultuur en groen. Investerings in de openbare ruimte, bereikbaarheid en voorzieningen dragen bij aan leefbaarheid, sociale samenhang en een sterker economisch fundament. Daarbij werken we integraal samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners en verbinden we centrumontwikkeling nadrukkelijk met bredere opgaven in Hoensbroek.

Acties:

- We voeren het centrumplan Hoensbroek uit als integraal programma, met duidelijke prioriteiten, fasering, communicatie en programmasturing. We betrekken Hoensbroekse bewoners en ondernemers actief bij fasering, tijdelijke maatregelen, structurele keuzes en voortgang;
- We benutten actief kennis, innovatie en onderzoek, waaronder inzichten van studenten, bij de uitvoering van het centrumplan Hoensbroek;
- We concentreren winkels en voorzieningen op kansrijke locaties en transformeren minder kansrijke plekken naar andere functies, zoals wonen;
- We realiseren en openen het Zorg- en Veiligheidshuis in het centrum van Hoensbroek;
We onderzoeken en bereiden een passende, toekomstbestendige voorziening voor cultuur en verenigingen in het centrum van Hoensbroek voor;
- We zetten Kasteel Hoensbroek in als (tijdelijk) onderkomen voor verenigingen;
- We vergroenen de openbare ruimte, verbeteren de veiligheid en richten deze aantrekkelijker in;
- We versterken verbindingen tussen het centrum, Kasteel Hoensbroek en omliggende buurten;
- We onderzoeken aantrekkelijke aansluitingen tussen Hoensbroek-Centrum en de Parkstadroute, n benutten zo kansen voor bereikbaarheid, recreatie en toerisme;
- We versterken de samenwerking met woningcorporaties, ontwikkelaars en ondernemers om het investeringsprogramma voor Hoensbroek-Centrum uit te breiden;
- We verzilveren samen met partners kansen op subsidies van Rijk en Provincie.

2.3.2: Heerlen-Centrum

Principes:

Heerlen-Centrum is niet alleen het economische en culturele hart van Heerlen en Parkstad, maar ook hét symbool van positieve ontwikkeling die onze stad sinds de eeuwwisseling heeft doorgemaakt. We komen van ver, maar zijn al jaren op de goede weg. Wie van het Maankwartier naar de Akerstraat wandelt, kan de opbrengst van de kwaliteitsimpuls van de afgelopen decennia onmogelijk ontgaan. Die koers zetten we voort, waarbij we ons realiseren dat niet alles tegelijkertijd kan. De focus deze periode komt dan ook te liggen op realisatie en behapbare aanvullende ambitie. Kortom: in Heerlen-Centrum blijft de verbeelding aan de macht, maar verschuift de nadruk van vernieuwing naar verankering.

We zetten de komende jaren vol in op een nog levendiger, toekomstbestendig centrum waarin cultuur, ondernemerschap, onderwijs, wonen en hoogwaardige investeringen in de openbare ruimte elkaar versterken. Het geheel moet daarbij méér zijn dan de som der delen. We bewaken of herstellen waar mogelijk esthetische consistentie in bestrating en architectuur, en versterken de stedenbouwkundige samenhang en inbedding van het centrum in de stad als geheel. Ook zetten we alle ramen en deuren open voor creatieve, innovatieve initiatieven in het centrum. Heerlen is *open for business* - en iedereen mag het weten. Zo bouwen we stap voor stap aan ons stadscentrum als bron van trots en aantrekkingskracht voor inwoners, ondernemers én bezoekers.

Acties:

- We vertalen de onlangs vastgestelde nota van uitgangspunten '*Richtinggevend Pionieren: Het kompas voor een krachtig Heerlen Centrum*' naar een Gebiedsvisie Heerlen-Centrum, voorzien van een uitvoeringsagenda met duidelijke prioriteiten, fasering, financiële afwegingen. We koppelen deze verscherping van de inhoudelijke koers en planning aan organisatorische doorontwikkeling. Bij zowel visievorming als uitvoering zorgen we voor goede communicatie richting partners, inwoners en ondernemers. Net als bij het vroegere bidboek Heerlen-Centrum brengen we in deze visie in beeld hoe we het centrum (nog) sterker positioneren voor investeringen, partnerschappen en externe financiering;
- Onderwijs naar het centrum blijft een topprioriteit - te beginnen met de komst van de Universiteit Maastricht naar de Promenade en de verankering van de RWTH en het New Regional Bauhaus.
- Het programma Heerlen-Centrum richt zich vanzelfsprekend op de CBS-buurt Heerlen-Centrum. Tegelijkertijd zien we binnen en vanuit dit gebied toe op goede ontsluiting en aansluiting richting omliggende gebieden - met name de beekdalen en de noordkant van het spoor, dat nu nog te hard gescheiden is van het centrum. Ook kan qua plaatsing van centrumprojecten net buiten de buurt Heerlen-Centrum gemotiveerd worden afgeweken van deze gebiedsafbakening;
- We rollen de rode loper uit voor culturele en economische initiatieven die de levendigheid van het centrum verrijken en vernieuwen. We denken mee met initiatiefnemers en passen waar nodig maatwerk toe;
- We versterken wonen in en rond het centrum, waarbij we ambities rondom Wonen boven Winkels gericht gevolg geven en afwegen tegen grotere (transformatie)projecten;
- We blijven leegstand en verloedering met innovatieve strategieën aanpakken, met name bij kwetsbare plinten en onaantrekkelijke gevels;
- We zetten deze periode in op realisatie van een fietsenstalling bij het station;
- We willen deze periode een buurtsteunpunt in Heerlen-Centrum toevoegen;
- We zetten deze periode in op realisatie van drie beeldbepalende erfgoedprojecten: het Romeins Museum, de Royal (inclusief RoyalStudios) en de synagoge. Bij de laatstgenoemde gaat het in eerste instantie om bescherming en verwerving, om te faciliteren dat het gebouw ontsloten wordt en een nieuw leven krijgt met respect voor het joodse karakter;
- We hanteren transparante communicatie over planning, hinder, participatie, financiële keuzes en voortgang van centrumprojecten;
- De ambitie voor een doelgroepenbad in het centrum staat fier overeind. Wel maken we op dit vlak deze bestuursperiode eerst een pas op de plaats. We gaan terug naar de tekentafel, verkennen en vergelijken verschillende opties qua locatie en multifunctionele combinaties, en koersen op een go/no go moment vóór het einde van de bestuursperiode. Uitgangspunt is en blijft een doelmatige, financieel verantwoorde invulling van deze ambitie die de ontwikkeling van het centrum optimaal versterkt.

2.3.3: Sterke kernen

Principes:

Sterke steden bestaan uit sterke buurten. Niet iedere inwoner leeft vanuit Heerlen-Centrum of Hoensbroek-Centrum. Voor veel mensen bepalen juist de voorzieningen, ontmoetingsplekken en ondernemers in hun eigen wijk hoe leefbaar hun omgeving is. Daarom investeren we niet alleen in grote centrumontwikkeling, maar ook in vitale buurtkernen.

Heerlerheide-Centrum illustreert iedere dag wat gerichte investeringen en samenwerkingsvormen als bedrijfsinvesteringszones (BIZ) kunnen opleveren: meer kwaliteit, meer aantrekkingskracht en een sterker maatschappelijk en economisch knooppunt voor de wijk. Die lijn zetten we door. We willen buurtkernen versterken als plekken voor ontmoeting, dagelijkse voorzieningen en lokale economie. Goede bereikbaarheid hoort daarbij. Fiets- en wandelroutes, aantrekkelijke openbare ruimte en parkeerbeleid moeten niet alleen praktisch zijn, maar ook bijdragen aan levendige buurtcentra waar inwoners graag komen en ondernemers perspectief houden. Niet iedere buurt vraagt hetzelfde, maar iedere wijk verdient een sterk hart.

Acties:

- We verbinden herstructurering, woningbouw en investeringen in de openbare ruimte nadrukkelijk aan de ontwikkeling van sterke buurt- en wijkcentra;
- We betrekken bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties actief bij de ontwikkeling van buurtkernen;
- We verbeteren waar nodig en mogelijk fiets- en wandelverbindingen naar buurtkernen en zorgen voor parkeeroplossingen die passen bij hun functie en schaal;
- We nemen het cluster rond de Van Weerden Poelmanstraat nadrukkelijk mee in het herstructureringsproject van De Hees;
- We realiseren het woon-winkel cluster Giesen-Bautsch als het nieuwe, duurzame hart voor Heerlerbaan;
- We zetten vol in op het realiseren van een vernieuwd cluster rond de Lidl in Molenberg als plek voor voorzieningen, wonen en ontmoeting;
- We stellen een visie én uitvoeringsprogramma Mooie Buurten op, waarin we in afstemming met inwoners en partners vaststellen langs welke principes wij in Heerlen moeten bouwen aan sterke, leefbare en aantrekkelijke buurten. Het gaat daarbij om de drie tastbare aspecten uit de breed gedragen drieslag Schoon-Heel-Veilig. Het uitvoeringsprogramma bundelt interventies op deze thema's in de drie focuswijken Heerlen-Noord, gefinancierd uit (in ieder geval) reguliere budgetten die in samenhang méér voel- en zichtbare impact opleveren en voorzien van een plus om het kwaliteitsniveau voelbaar te verhogen.

2.4: Sport, Cultuur & Recreatie

2.4.1: Cultuur & Erfgoed

Principes:

Cultuur is meer dan vrije tijd. Cultuur geeft betekenis aan een stad, verbindt mensen en vormt een bron van identiteit, trots en verbeelding. Heerlen heeft met hard werk, lef en pioniersgeest een uitzonderlijke positie verworven in het culturele landschap van Nederland en de Euregio. Onze culturele kracht zit in kroonjuwelen als Kasteel Hoensbroek en het Parkstad Limburg Theater en unieke evenementen, maar evenzeer in buurten, verenigingen, erfgoed, amateurkunst, popcultuur, de Limburgse taal, carnaval en lokale makers. Die rijkdom koesteren en consolideren we. Daarom kiezen we voor cultuurbeleid dat zichtbaar is op grote podia én voelbaar in de wijken, waarin ruimte blijft voor experiment en vernieuwing, maar we ook maatschappelijke meerwaarde, toegankelijkheid en spreiding bewaken.

Acties:

- We zien het huidige culturele aanbod van Heerlen als een solide basis waarop instellingen, evenementen, makers, verenigingen en liefhebbers samen onze stad verrijken. Die basis willen we deze periode uitstekend onderhouden in huidige vorm, maar niet uitbreiden. We koesteren dragende culturele instellingen en evenementen zoals SCHUNCK, carnaval, Nieuwe Nor, Cultura Nova, IBE en het Mijnmuseum;
- We brengen cultuur dichterbij inwoners via buurtgerichte initiatieven als de Reuringregeling;
- We ondersteunen verenigingen, amateurkunst, carnaval, lokale tradities, de Limburgse taal en startende makers als dragers van ontmoeting, identiteit en sociale samenhang;
- We zorgen dat cultuur toegankelijk blijft voor alle inwoners, ongeacht leeftijd, achtergrond of wijk. Zo

stimuleren we laagdrempelige toegang tot musea en culturele instellingen voor kinderen en jongeren en versterken samenwerking tussen scholen, bibliotheken en culturele instellingen;

- We maken kleine cultuursubsidies toegankelijker en ondersteunen culturele initiatieven waar nodig en mogelijk bij het aantrekken van externe fondsen;
- Cultuurbeleid is sociaal beleid. Samen met partners stimuleren we cultuureducatie, muziekonderwijs, erfgoededucatie, leesbevordering als motor voor kansengelijkheid en talentontwikkeling;
- We integreren wijkgeschiedenis in de inmiddels herkenbare erfgoedlijn waarin Romeins verleden, middel-eeuwen, mijnverleden, en immaterieel erfgoed samenkomen;
- We verbeteren de zichtbaarheid en beleefbaarheid van erfgoed, ook digitaal, en benutten erfgoed nadrukkelijker voor educatie, toerisme en lokale economie. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de positie van Kasteel Hoensbroek, waarvoor we benodigdheden voor duurzame exploitatie als maatschappelijke functie en toeristisch kroonjuweel in beeld brengen;
- We herijken het cultuursubsidiekader, met duidelijke keuzes tussen structurele subsidies, projectsubsidies en incidentele ondersteuning, en toetsen subsidies nadrukkelijk op maatschappelijke waarde, publieksbereik, spreiding, samenwerking en financiële noodzaak;
- We beschouwen cultuur nadrukkelijk als een maatschappelijk goed. Ter ondersteuning zoeken we wel actiever naar sponsoring en aanvullende fondsen voor grote evenementen en culturele projecten, zonder inhoudelijke afhankelijkheid te creëren;
- We versterken urban cultuur en jong talent als onderscheidende kracht van Heerlen en verbinden deze nadrukkelijk aan onderwijs, evenementen en jongerenbeleid;
- We zien grote kansen in positionering van Heerlen-Parkstad als mogelijke Europese Culturele Hoofdstad. Randvoorwaardelijk voor voortzetting van dit traject is een breed gedragen aanpak op Parkstad-niveau, inclusief duidelijk bestuurlijk en financieel commitment vanuit gemeenten (volgens de gebruikelijke Parkstedelijke verdeelsleutel), de Brede Maatschappelijke Coalitie en de Provincie.

2.4.2: Sport & Sportevenementen

Principes:

Wij vinden sport van grote waarde voor Heerlen. Het draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van inwoners, versterkt de leefbaarheid in wijken en verbindt mensen van verschillende leeftijden en achtergronden. Heerlen zet daarom in op een sterke en toegankelijke sportinfrastructuur, met ruimte voor zowel breedtesport als talentontwikkeling. Verenigingen vormen de maatschappelijke ruggengraat van het sportleven, en verdienen dan ook onze ondersteuning. Tegelijkertijd stimuleren we bewegen in de openbare ruimte, zodat sport voor iedereen dichtbij en laagdrempelig is. Samen met onze partners willen we financiële en sociale drempels voor sportdeelname zo veel mogelijk wegnemen. Iedere inwoner moet wat ons betreft kunnen sporten, ongeacht inkomen, leeftijd, beperking of achtergrond. We zoeken daarom nadrukkelijk de samenhang met onderwijs, positieve gezondheid, en gebiedsontwikkeling, zodat sport bijdraagt aan bredere maatschappelijke doelen.

Sportevenementen leveren een belangrijke bijdrage aan het imago, de economische vitaliteit en de sociale samenhang van Heerlen. De stad koestert en trekt aansprekende (top)sportevenementen aan zoals Limburgs Mooiste, de Eredivisie Beachvolleybal en de Obvion Run. Evenementen zorgen niet alleen voor bezoekers en economische meerwaarde, maar inspireren ook inwoners om zelf in beweging te komen en versterken de trots op de stad. Evenementen worden ondersteund wanneer zij bijdragen aan sportparticipatie, citymarketing en economische spin-off. Daarnaast hebben we aandacht en waarderen we onze lokale sporthelden en bieden we hen een podium ter inspiratie van anderen.

Acties:

- We werken Sportpark De Varenbeuk uit als prioritaire gebiedsontwikkeling in Heerlen-Noord, waar sport, gezondheid, ontmoeting en maatschappelijke functies samenkomen in een moderne, duurzame en multifunctionele omgeving. De ontwikkeling wordt nadrukkelijk ingebed in bredere gebiedsontwikkeling – waaronder de verbinding met vrijkomende locaties zoals het Emma-gebied – zodat investeringen bijdragen aan leefbaarheid, efficiënt ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit in heel Heerlen-Noord.
- Om sportvoorzieningen toekomstbestendig te houden, stellen we in afstemming met inwoners en partners een Integraal Huisvestingsprogramma Sport (IHPS) met doorkijk naar 2040. Dit IHPS brengt de ont-

wikkeling van behoefte en gebruik in beeld, en biedt een strategisch kader om investeringen in sportaccommodaties te prioriteren, faseren en af te stemmen op integrale maatschappelijke opgaven.

- We ondersteunen verenigingen bij samenwerking, vrijwilligersbeleid, kaderontwikkeling, continuïteit en multifunctioneel gebruik, met een optimale match tussen behoefte, gebruik en efficiënte inzet van middelen als doel;
- We benutten de koppelkansen tussen sport, (positieve) gezondheid, welzijn en onderwijs. Zo trekken we lering uit de Sportpas waarmee de Alliantie Heerlen-Noord pioniert en streven we ernaar dit soort initiatieven langjarig en stadsbreed uit te bouwen;
- We spelen in op de groeiende behoefte aan sportvormen in de openbare ruimte met de realisatie van een Urban Sports Park, het faciliteren van sport-ontmoetingsplekken als The Promise, en de integratie van beweegroutes en beweegtuinten in gebiedsontwikkeling;
- We koesteren waardevolle sportevenementen en zetten in op duurzame verbinding aan onze stad.

2.5. Verkeer en vervoer

Principes:

Goede bereikbaarheid, verkeersveiligheid, en degelijk openbaar vervoer zijn van bepalende invloed voor de leefbaarheid van Heerlen als centrumgemeente in Parkstad. Bereikbaarheid dient bovendien economische ontwikkeling, laagdrempelige zorg en verbondenheid tussen verschillende delen van stad en (Eu)regio. Daarom kiezen we voor verkeer- en vervoersbeleid dat inwoners helpt om zich veilig, makkelijk, betaalbaar en duurzaam van A naar B te verplaatsen. Mobiliteitskeuzes moeten aansluiten op hoe mensen dagelijks leven: van schoolroutes tot woon-werkverkeer en van doelgroepenvervoer tot regionale verbindingen. We blijven daarom investeren in verkeersveiligheid, betrouwbare verbindingen en betere routes voor lopen en fietsen, terwijl we tegelijk oog houden voor automobilititeit en praktisch parkeerbeleid. Niet iedere wijk of doelgroep vraagt dezelfde oplossing. Daarom kiezen we voor maatwerk, gekoppeld aan woningbouw, gebiedsontwikkeling en verbetering van ons vestigingsklimaat.

Acties:

- We informeren inwoners tijdig over werkzaamheden, planning en gevolgen en organiseren participatie bij ingrepen met grote impact. Ook zetten we in op degelijke participatie en verbinding met de omgeving;
- We blijven samen met regionale partners lobbyen voor de intercityverbinding Eindhoven-Heerlen-Aken, als strategische ruggengraat voor een kansrijke kenniscorridor én onze positionering als springplank naar Europa;
- We zetten ons in voor betere, betrouwbaardere OV-verbindingen tussen buurten, buurgemeenten en richting Maastricht en Aken. We voorkomen verdere afbouw van buslijnen en spannen ons in voor sterkere verbindingen voor studenten, ouderen en inwoners met een zorgvraag;
- We verbeteren de aansluiting tussen openbaar vervoer, doelgroepenvervoer en andere mobiliteitsvoorzieningen en houden Omnibuzz betrouwbaar, toegankelijk en betaalbaar. Onze overkoepelende ambitie is een volledig rolstoeltoegankelijke infrastructuur én openbaar vervoer;
- We geven de fietsvriendelijkheid van Heerlen deze bestuursperiode een impuls. Dit doen we niet alleen tussen wijken, maar ook van woonwijken naar natuur en economische clusters als Avantis en Trilandis. We werken hiervoor samen met partners aan het ontwikkelperspectief *Verbonden Stad* onder de vlag van de Alliantie Heerlen-Noord;
- We pakken gevaarlijk verkeersgedrag van fatbikes, scooters en andere voertuigen straf aan. Wel verruilen we het recente besluit om fietsen in de gehele binnenstad tijdens winkeluren te weren voor een gerichtere aanpak, waarbij beperkingen zich concentreren op drukke winkelstraten en voldoende ruimte blijft voor bereikbaarheid, veiligheid en een levendig stadscentrum;
- We breiden 30 km/u-zones uit waar dit aantoonbaar bijdraagt aan veiligheid en leefbaarheid. We kijken hierbij prioritair naar verkeersveiligheid voor spelende kinderen en lopende of fietsende scholieren en ouderen;
- We nemen mobiliteit standaard mee in integrale gebiedsontwikkeling, met name gekoppeld aan wonen, stedenbouw, groen en openbare ruimte;
- We prioriteren herstel en verbetering van trottoirs, oversteekplaatsen en routes voor kwetsbare verkeersdeelnemers;
- We blijven regionaal inzetten op verbetering van de N281 en andere strategische verbindingen;
- We evalueren ons parkeerbeleid met oog voor praktische effecten voor bewoners, bezoekers, onderne-

mers en werknemers, maar ook voor initiatiefnemers die in onze stad willen ontwikkelen. We bieden hierbij maatwerk waar verantwoord;

- We omarmen deelmobiliteit als waardevolle aanvulling op openbaar vervoer, lopen en fietsen. Vooral in en rond Heerlen-Centrum benutten we kansen waar deelmobiliteit de bereikbaarheid vergroot, ruimte vrij speelt en bijdraagt aan een aantrekkelijker stedelijk milieu;
- We breiden laadvoorzieningen uit al naargelang de behoefte zich ontwikkelt, en houden hierbij rekening met netcongestie;
- We sturen mobiliteitsprojecten scherper op planning, budget en uitvoeringskracht.

3

**VOOR EEN
DUURZAAM,
GROEN EN
SCHOON
HEERLEN**

3: VOOR EEN DUURZAAM, GROEN EN SCHOON HEERLEN

3.1: Duurzaamheid

Wij geloven in sociaal duurzaamheidsbeleid. Een agenda waarin verduurzaming niet leidt tot nieuwe ongelijkheid, maar juist bijdraagt aan lagere lasten, gezondere leefomgevingen en meer grip op de toekomst. We zien duurzaamheid niet als rem op ontwikkeling, maar als voorwaarde voor ontwikkeling die standhoudt – met oog voor volgende generaties, voor de soorten waarmee wij onze leefomgeving delen en voor de verantwoordelijkheid om onze omgeving veerkrachtiger achter te laten dan wij haar aantreffen. Voor ons is duurzaamheid dan ook geen geïsoleerd beleidsterrein, maar de erkenning dat welvaart alleen houdbaar is wanneer zij binnen de grenzen van samenleving en natuur tot stand komt.

3.1.1: Energie

Principes:

De energietransitie slaagt alleen wanneer duurzaamheid en solidariteit hand in hand gaan. Wij blijven daarom vanuit Heerlen de strijd aanvoeren tégen energiearmoede, en vóór energierechtvaardigheid: een betaalbare energierekening, een leefbare woonkamertemperatuur en een houdbare ecologische voetafdruk. Deze koers is niet alleen een investering in duurzaamheid als zodanig, maar vooral ook in betaalbaar wonen en ondernemen. De groenste én goedkoopste energie blijft namelijk de energie die niet verbruikt wordt. De urgentie van vraagstukken rondom energie wordt de komende tijd alleen maar groter door netcongestie. Steeds vaker zet dit probleem een rem op woningbouw en economische ontwikkeling. Juist daarom kiezen we voor een actieve rol in het ontwikkelen en faciliteren van lokale oplossingen en collectieve energie- en warmtesystemen. Net als in de zorg doen we dit zo veel mogelijk op basis van publieke waarden en coöperatieve grondslag.

Acties:

- We intensiveren het Heerlens Verduurzamingsoffensief, met zowel stadsbrede als buurtgerichte inzet op isolatie en energiebesparing als eerste prioriteit in de strijd tegen energiearmoede en hoge lasten;
- We pakken deze periode flink door met de campagne Lokale Aanpak Isolatie, koersen op zo veel mogelijk geïsoleerde woningen in Vrieheide en Eikenderveld, en brengen dezelfde buurtgerichte aanpak naar Beersdal en Schaesbergerveld;
- We verweven aanpakken op het gebied van verduurzaming, klimaatadaptatie, warmtetransitie en mijn-schade nauw met elkaar, zodat inwoners één herkenbaar aanbod krijgen voor verbetering van hun woning;
- We gaan vol door op de ingeslagen weg met het samenwerkingsverband BronsGroen, dat we samen met onze energiecoöperaties uit willen bouwen tot een publiek-coöperatief energiebedrijf. We betrekken hier ook ondernemers en bedrijven bij die deel willen nemen aan energiegemeenschappen;
- We benutten gemeentelijk vastgoed en gronden voor coöperatieve energieopwek;
- We brengen deze periode in ieder geval één energietuin richting realisatie, maar niet in beschermde natuurgebieden. We zetten vol in op het OER-perceel nabij Avantis. Zonne-energie ligt hier het meest voor de hand, hoewel we het staande beleid rondom Windenergie Parkstad Zuid eveneens willen doorzetten als de provincie hier ruimte voor biedt;
- We ontwikkelen een Aanvalsplan tegen Netcongestie, waarbij we middelen en capaciteit vrijmaken om te voorkomen dat Heerlen op slot gaat;
- We zetten in op energiehubs, opslag, collectieve (rest)warmte en andere innovatieve oplossingen om de druk op het energienet te verminderen;
- Om de druk op het net te verzachten, inwoners te laten profiteren van energie-efficiënte, en ontwikkelingen mogelijk te maken werken we toe naar buurtbatterijen in alle stadsdelen, waarbij betaalbaarheid een randvoorwaarde is en blijft. We zetten ons pionierwerk met de energiecoöperatie in Douve Weien voort.

3.1.2: Klimaat & Milieu

Principes

Klimaatbeleid gaat niet alleen over houdbare CO₂-emissies, maar ook over hoe leefbaar onze stad blijft tijdens hittegolven, droogte en extreme regenval. De afgelopen jaren hebben ons geleerd hoe heftig de impact hiervan op onze stad en inwoners kan zijn, bijvoorbeeld tijdens de zware overlast die de Oliemolen trof. Een klimaatbestendige stad is koeler, groener, gezonder en beter voorbereid op verandering. Daarom

maken we klimaatadaptatie tot een vanzelfsprekend onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling en gemeentelijk handelen. Bescherming van biodiversiteit en verbetering van de leefomgeving- van bodem tot luchtkwaliteit- zijn daarbij geen bijkomstigheid, maar randvoorwaarde voor een leefbare, gezonde stad.

Acties

- Met het Soorten Management Plan bevorderen faciliteren we (ver)bouwplannen van inwoners en initiatiefnemers én borgen we natuurinclusiviteit;
- We maken klimaatadaptatie, duurzaamheid en diervriendelijkheid vaste waarden in aanbestedingen, gebiedsontwikkeling en gemeentelijke bedrijfsvoering;
- We ontwikkelen Groen- en Biodiversiteitsbeleid, met daarin specifieke aandacht voor biodiverse corridors door de stad, inheemse en biologische begroeiing, en zo veel mogelijk gifvrij, ecologisch maaibeheer waar in planvorming al rekening mee wordt gehouden;
- We koppelen subsidies voor groene daken, gevelgroen en waterberging actiever aan het Verduurzamingsoffensief en initiatieven als Steenbreek. Ook benutten we koppelkansen tussen gelijktijdige vergroening in de openbare ruimte en op particuliere gronden- bijvoorbeeld door bij de aanleg van een plantsoen ook de vergroening van voortuinen te stimuleren;
- We volgen een integrale aanpak tegen hittestress;
- We blijven werk maken van emissieloos bouwen als strategie tegen stikstofproblematiek;
- We benoemen een stadsecoloog die vanuit haar/zijn expertise meedenkt in beleid en uitvoering;
- In alle stadsdelen ondersteunen we ten minste één voorbeeld van stadslandbouw deze periode, waar mogelijk in samenwerking met de Groene Golf;
- Waar veilig en verantwoord dringen we lichtoverlast door overbodige verlichting (en daarmee onnodige kosten) terug;
- We hebben nadrukkelijker oog voor de impact van houtstook op gezondheid en leefomgeving, en dragen bij aan bewustzijn op dit vlak.

3.1.3: Circulariteit

Principes:

Een economie die eindeloos nieuwe grondstoffen verbruikt en afval produceert, loopt uiteindelijk tegen haar grenzen aan. Daarom houden we vast aan de ambitie om uiterlijk in 2050 volledig circulair te zijn. Circulariteit gaat voor ons over meer dan afvalscheiding alleen: het gaat over slimmer ontwerpen, bouwen, produceren, hergebruiken en repareren. Over een economie waarin grondstoffen waardevol benut blijven worden en nieuwe kansen ontstaan voor werkgelegenheid, innovatie en vakmanschap.

Heerlen heeft alles in huis om hierin voorop te lopen: kennisinstellingen, ondernemers, de bouwsector en een traditie van stedelijke vernieuwing die teruggaat tot de Romeinen. We bouwen daarom verder aan onze positie als centrum voor circulaire bouw en transformatie. Circulariteit zien we niet als niche, maar als nieuwe economische logica die zichtbaar moet worden in gebiedsontwikkeling, woningbouw, inkoop en het dagelijks leven van inwoners.

Acties:

- We benutten de grote economische, sociale en ecologische voordelen die (modulaire) fabrieksbouw, automatische losmaakbaarheid en materialenpaspoorten bieden;
- We nodigen inwonersinitiatieven en organisaties uit om aan te haken bij de lijnen van de Circulaire Routekaart en het Uitvoeringsplan Parkstad Circulair, die de basis blijven voor circulariteit in Heerlen;
- We positioneren Heerlen en Parkstad als ideaal laboratorium voor circulaire bouw, transformatie en gebiedsontwikkeling, en ijveren voor de komst van een circulaire, modulaire woningbouwfabriek naar onze stad of streek;
- We nemen circulariteit standaard mee als norm binnen de gemeentelijke aanbestedingen en inkoopprocessen;
- We versterken sectorale samenwerking met bouw- en industriesector rond biobased en circulair bouwen;
- We steunen de verdere ontwikkeling van het Europees Centrum voor Circulaire Bouw en Transformatie als aanjager van innovatie, kennisdeling en economische ontwikkeling;
- We zetten de succesvolle samenwerking met RD4 op het gebied van circulaire economie en samenleving voort, van bewustwording en educatie tot initiatieven als vintagewinkel VIND. We koesteren de samenwer-

king rond het circulair ambachtscentrum ROND. en bezien samen met partners of behoefte bestaat aan vergelijkbare initiatieven in andere delen van de stad of regio.

3.1.4: Dierenwelzijn

Principes:

Wij geloven dat beschaving niet alleen zichtbaar wordt in hoe mensen met elkaar omgaan, maar ook in hoe wij omgegaan met dieren, natuur en de leefomgeving waar wij allemaal deel van uitmaken. Dieren hebben een eigen waarde, los van hun nut voor mensen. Daarom streven we naar een natuurinclusieve stad waarin dierenwelzijn, biodiversiteit en bescherming van leefgebieden vanzelfsprekende, dragende waarden zijn.

Acties:

- We actualiseren de Nota Dierenwelzijn;
- We geven dierenwelzijn een nadrukkelijker plek in handhaving en hebben actiever oog voor signalen van dierenmishandeling;
- We zetten in op ondersteunende samenwerking met dierenopvang en relevante hulporganisaties;
- De inzet van dieren als vermaak bij evenementen staan we als vuistregel niet toe;
- We besteden meer aandacht aan in het wild levende dieren in de stad, onder meer via inrichting van de openbare ruimte en het aanbieden van zwerfvoedsel.

3.2: Groen- en waterbeheer

Principes:

De kwaliteit van groen in de openbare ruimte en het watersysteem bepaalt voor een belangrijk deel hoe buurten worden ervaren. Goed onderhouden plantsoenen, bermen, en riolering hebben grote invloed op de leefbaarheid van een wijk. Daarom zien we groen-, water- en rioolbeheer als een belangrijke kerntaak waarop we zichtbaar resultaten moeten boeken voor onze buurten en wijken- zeker daar waar het onderhoudsniveau al te lang achterblijft.

Acties:

- We prioriteren het onderhoudsniveau van groenvoorzieningen waar achterstanden zichtbaar zijn en de kwaliteit van buurten onder druk staat. Ook verscherpen we de controle op kwaliteit en uitvoering van groenonderhoud;
- We organiseren groenonderhoud waar mogelijk meer in eigen regie, wanneer dit leidt tot hogere kwaliteit of doelmatiger uitvoering;
- We volgen ecologische maai- en beheermethoden uit het nieuw te ontwikkelen Groen- en Biodiversiteitsbeleid;
- We benutten een deel van de rioolheffing voor investeringen in klimaatadaptatie om o.a. de (financiële) druk op onze afwatering te verlichten. Prioritering en besteding organiseren we in coproductie met het programma Duurzaamheid;
- We beheren beken, watergangen en andere waterstructuren zorgvuldig, passend bij hun functie voor omgeving en leefbaarheid;
- We zoeken effectievere oplossingen voor plaagdieren, met aandacht voor leefbaarheid, volksgezondheid en ecologisch evenwicht;
- We vergroten de bewustwording rond watergebruik en duurzaam omgaan met de leefomgeving. We geven als gemeente het goede voorbeeld door in te zetten op hergebruik van water binnen beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- We ondersteunen inwoners en ondernemers die willen bijdragen aan buurtgroen of geadopteerde plantsoenen.

3.3 Onderhoud & Reiniging

Principes:

Mensen zien iedere dag of hun buurt op orde is. Een kapotte stoep, zwerfafval of achterstallig onderhoud zegt iets over hoeveel aandacht een wijk krijgt. Andersom zorgen schone straten en goed onderhouden openbare ruimte ervoor dat mensen zich prettiger voelen en eerder verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving. Daarom behandelen we beheer en onderhoud niet als sluitpost, maar als een kerntaak van de gemeente.

Heerlen moet schoon, heel en veilig zijn. Dat vraagt om zichtbaar onderhoud, snelle opvolging van meldingen en duidelijke keuzes in prioriteiten. Ook afvalbeleid hoort daarbij. We houden afvalinzameling toegankelijk en betaalbaar, maken goed gedrag makkelijker en pakken afvaldumping en vervuiling steviger aan. Dit doen we zij aan zij met onze inwoners.

Acties:

- We zetten in op prioritaire verhoging van het onderhoudsniveau van de openbare ruimte daar waar achterstanden de kwaliteit van buurten zichtbaar onder druk zetten;
- We verbeteren de opvolging van meldingen via onder meer de BuitenBeter-app en communiceren duidelijker over afhandeling en planning. Ook zorgen we dat medewerkers in Beheer en Onderhoud zichtbaar en aanspreekbaar zijn in wijken en buurten;
- We benutten koppelkansen tussen onderhoud en veiligheid, zodat problemen in samenhang kunnen worden aangepakt;
- We blijven handelen in het besef dat onze samenleving en economie in 2050 volledig circulair moeten zijn.
- We benaderen afval dan ook zo veel mogelijk als grondstoffen die hergebruikt kunnen worden;
- We bewaken dat afvaltarieven voor alle inwoners en bedrijven betaalbaar blijven;
- We versterken samen met scholen en andere partners de bewustwording rond afvalvermindering, hergebruik en afvalscheiding, zodat duurzaam gedrag al op jonge leeftijd vanzelfsprekender wordt;
- We plaatsen extra afvalbakken op plekken waar dit helpt om zwerfafval terug te dringen;
- We treden steviger op tegen afvaldumping en vervuiling van de openbare ruimte. Boetes voor afvaldumping gaan conform raadsbesluit fors omhoog;
- We ondersteunen bewonersinitiatieven die bijdragen aan een schonere en beter onderhouden buurt.

4

VOOR EEN BETROUWBAAR, DIENSTBAAR EN BETROKKEN HEERLEN

4: VOOR EEN BETROUWBAAR, DIENSTBAAR EN BETROKKEN HEERLEN

Een sterke stad ontstaat niet alleen door wat er gebouwd, ontwikkeld of geïnvesteerd wordt, maar ook door de manier waarop inwoners, overheid en partners samen optrekken. Daarom gaat dit hoofdstuk over meer dan bestuur of organisatie alleen. Het gaat over de structuren, samenwerkingen en keuzes die bepalen of Heerlen in staat is langdurig vooruitgang vast te houden. Het Nationaal Programma Heerlen-Noord laat bij uitstek zien wat mogelijk wordt wanneer overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, inwoners en andere partners samen verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst van een gebied en haar bewoners.

Dat geldt breder. De grote opgaven van deze tijd vragen om een overheid die betrouwbaar is, dienstbaar handelt en de uitvoeringskracht heeft om ambities waar te maken. Een sterke lokale democratie, gezonde bestuurscultuur, begrijpelijke dienstverlening, een lerende organisatie, gerichte samenwerking en een duidelijke financiële koers zijn geen bijzaken, maar bepalend voor wat Heerlen de komende jaren kan bereiken. Daarom sluit dit akkoord hiermee af: niet omdat deze thema's minder belangrijk zijn, maar juist omdat zij mede bepalen of al het voorgaande werkelijkheid wordt.

4.1: Heerlen-Noord

Principes:

De verschillen binnen onze stad zijn te groot. In delen van Heerlen-Noord staan gezondheid, bestaanszekerheid, onderwijs, leefbaarheid, veiligheid en de kwaliteit van de woningvoorraad onder druk. Dat accepteren we niet. De omstandigheden waarin iemand opgroeit mogen niet bepalend blijven voor de kansen die iemand krijgt.

We blijven ons dan ook vol overtuiging verbinden aan de Alliantie en het Nationaal Programma Heerlen-Noord, dat we zien als één van de belangrijkste strategische keuzes voor de toekomst van onze stad: een generatielange inhaalrace op het gebied van wonen, werken, leren, veiligheid en gezondheid. Die opgave is te groot voor afzonderlijke organisaties, en vraagt om langdurige samenwerking, gezamenlijke verantwoordelijkheid en meerjarige inzet van alle partners – inhoudelijk én financieel.

Zo'n inhaalrace vraagt echter om meer dan middelen en programma's alleen. Zij vraagt ook om vertrouwen, eigenaarschap en voldoende brandstof om langdurig vol te houden. Daarom vinden wij het essentieel om, naast de uitdagingen die onverminderd aandacht vragen, juist ook vooruitgang, succesverhalen en de kracht van inwoners, buurten, partnerorganisaties en hun initiatieven zichtbaar centraal te stellen. Niet om problemen te verbloemen, maar omdat trots, herkenbare resultaten en vertrouwen in verandering onmisbaar zijn om een generatielange beweging gaande te houden.

Acties:

- We blijven ons als gemeente langdurig committeren aan de Alliantie en het Nationaal Programma Heerlen-Noord. We werken collegebreed zeer nauw samen met het Nationaal Programmabureau Heerlen-Noord en ondersteunen via ons gemeentelijk Opgaveteam het Programmabureau nadrukkelijk in zijn rol als verbinder en facilitator binnen de brede Alliantie Heerlen-Noord;
- We investeren de komende jaren alleen al op het gebied van openbare ruimte, groen, vastgoed en wonen bij benadering **[hier opnemen: indicatie/totaalbedrag meerjarige gemeentelijke investeringen in Heerlen-Noord deze periode vanuit reguliere budgetten en cofinanciering exclusief aanvullende Rijksmiddelen]** in Heerlen-Noord;
- We bezien, in lijn met het Uitvoeringsprogramma Mooie Buurten, hoe deze inzet, mét extra inzet, sterker kan worden geconcentreerd in focuswijken;
- Tegelijk zien we Heerlen-Noord nadrukkelijk in de context van de héle stad. Prioriteit geven aan gebieden waar de opgaven het grootst zijn betekent niet dat andere buurten uit beeld verdwijnen. We zoeken steeds naar een balans tussen gerichte investeringen waar de nood het hoogst is en het behouden of versterken van kwaliteiten elders in Heerlen;
- We geven in deze bestuursperiode in iedere focuswijk ten minste één integrale gebiedsontwikkeling prioriteit, waarin fysieke, sociale, economische en gezondheidsopgaven in samenhang worden aangepakt. Daarbij richten we ons in ieder geval op het ON-Park in GMS, de (gebieds)ontwikkeling Varenbeuk in Vrieheide-De Stack en de herstructurering van de Kasteelkolonie in Kasteelbuurt - Hoofdstraat-West;
- We blijven gemeentelijke aanjaagmiddelen inzetten om capaciteit en vernieuwende projecten mogelijk

te maken, met als doel aanvullende investeringen van partners, Rijksprogramma's en andere financiers te versterken en te versnellen;

- We verwachten van alle alliantiepartners dat ambities worden ondersteund door zichtbare inzet van capaciteit, middelen en bestuurlijke aandacht, passend bij de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de opgave;
- We ontwikkelen samen met het Nationaal Programmabureau Heerlen-Noord integrale dashboards voor cruciale dossiers zoals de Parkstadwet, zodat effecten en voortgang en knelpunten beter zichtbaar worden en beleidskeuzes kunnen verrijken;
- We besteden niet alleen aandacht aan uitdagingen, maar brengen samen met inwoners en partners ook vooruitgang, successen en inspirerende voorbeelden uit Heerlen-Noord nadrukkelijker onder de aandacht, omdat zichtbare resultaten en trots bijdragen aan vertrouwen, betrokkenheid en het volhouden van de generatielange opgave;
- We blijven resultaten monitoren, maar kijken nadrukkelijk verder dan cijfers alleen: uiteindelijk moet voortgang merkbaar worden in het dagelijks leven van inwoners.

4.2: Participatie & Buurtgericht werken

Een sterke lokale democratie vraagt meer dan verkiezingen alleen. Zij vraagt om inwoners die betrokken kunnen zijn, buurten die mede richting geven aan hun omgeving en een overheid die helder is over invloed, verwachtingen en verantwoordelijkheid. Daarom investeren we in participatie die besluitvorming versterkt én in buurten waar gemeenschapskracht kan groeien.

4.2.1: Burgerparticipatie

Principes:

Participatie is geen formaliteit achteraf, maar onderdeel van hoe besluiten tot stand komen. Inwoners moeten weten waar zij invloed op hebben, wat al vaststaat en hoe hun inbreng wordt gewogen. Daarbij streven we naar betrokkenheid die breder reikt dan de mensen die de weg naar inspraak vanzelf weten te vinden. We waken voor schijnparticipatie en voorkomen dat de luidste stemmen automatisch de meeste invloed krijgen. Representativiteit, democratische legitimiteit en zorgvuldigheid blijven leidend; participatie verrijkt besluitvorming, maar vervangt de verantwoordelijkheid van gekozen volksvertegenwoordigers niet. Tegelijk zien we dat participatie in reguliere democratische processen in Heerlen jarenlang afnam. We koesteren de licht gestegen opkomstcijfers bij de raadsverkiezingen, en spannen ons maximaal in om van die stijging een trend te maken. Ook zien we de potentie van deliberatieve democratie, waarin inwoners gezamenlijk informatie wegen, perspectieven uitwisselen en bijdragen aan beter doordachte keuzes.

Acties:

- We ontwikkelen een plan dat in ieder geval over 4 jaar wederom tot hogere opkomstcijfers bij de verkiezingen moet leiden. We nemen in dit plan ook andere verkiezingen mee;
- We passen participatie bewuster toe, met vooraf heldere afspraken over invloed, verwachtingen en terugkoppeling;
- We organiseren een jaarlijks G-debat;
- We verkennen de mogelijkheid van een vervolg op het Burgerberaad, waarbij we ook kijken naar doorvertaling op wijk- of buurtniveau. Hierbij letten we bijzonder goed op de geschiktheid van vraagstukken;
- We bewaken actief dat participatie een diverse groep inwoners bereikt en voorkomen dat steeds dezelfde stemmen de boventoon voeren;
- We benutten de Omgevingswet als kans om participatie eerder en zorgvuldiger onderdeel te maken van ruimtelijke initiatieven;
- We maken initiatiefnemers nadrukkelijker verantwoordelijk voor participatie bij plannen die de leefomgeving raken en bewaken als gemeente de kwaliteit daarvan.

4.2.2: Buurtgericht werken

Principes

Sterke buurten ontstaan niet alleen door beleid vanuit het stadhuis, maar vooral door inwoners, netwerken en organisaties die hun omgeving dragen. Daarom werken we buurtgericht: dichtbij inwoners, met oog voor verschillen tussen wijken en ruimte voor lokale oplossingen. Buurtgericht werken helpt signalen eerder op te vangen, gemeenschapskracht te versterken en ondersteuning beter aan te laten sluiten op de dagelijkse werkelijkheid van inwoners.

Acties

- We versterken buurtgericht werken als eigenstandig spoor binnen de gemeentelijke organisatie, maar zoeken juist ook nauwere verbindingen met andere domeinen op;
- We brengen alle ontmoetingsplekken en buurtpunten van maatschappelijke partners in beeld en analyseren zo in welke buurten en wijken nog gaten zitten. Ons doel is een dekkend netwerk van laagdrempelige plekken voor ondersteuning, signalering en gemeenschapsvorming, waarbinnen partners waar nodig en passend gebruik maken van elkaars voorzieningen;
- We ondersteunen minder sterke buurtorganisaties, zodat verschillen in organisatiekracht niet leiden tot ongelijke kansen tussen buurten;
- We organiseren toegang tot ondersteuning rond zorg, inkomen en participatie herkenbaarder in samenhang met wijkvoorzieningen en andere laagdrempelige ondersteuning;
- We hebben bijzondere aandacht voor jongeren, inwoners met een migratieachtergrond en anderen die minder vanzelfsprekend bereikt worden.

4.3: Financiën, bestuur en organisatie

4.3.1: Financieel kader

Principes:

Heerlen kiest nadrukkelijk voor een koers waarin ambitie en realiteitszin hand in hand gaan. De stad wil blijven investeren in haar inwoners, wijken en economische toekomst, met aandacht voor onder meer wonen, sociale ontwikkeling, onderwijs, duurzaamheid, leefomgeving en veiligheid. Tegelijkertijd wordt onderkend dat deze ambities alleen waardevol zijn wanneer ze ook daadwerkelijk uitvoerbaar en financieel houdbaar zijn. Dat vraagt om duidelijke keuzes, focus en bestuurlijke discipline. Investeren blijft noodzakelijk om de structurele opgaven in de stad aan te pakken en kansen voor groei en ontwikkeling te benutten, maar gebeurt binnen kaders die recht doen aan de financiële positie én aan de uitvoeringskracht van de organisatie. Een begroting is wat ons betreft geen boekhoudkundige exercitie, maar een vertaling van politieke keuzes en publieke verantwoordelijkheid.

De komende jaren vragen om scherp te praten. Veel kan, veel moet, maar niet alles gaat tegelijkertijd. We vragen een maximale inspanning van de organisatie, en brengen zelf focus en fasering aan. Nieuwe ambities toetsen we behalve op maatschappelijke meerwaarde, ook op structurele dekking, risico's, beheerlasten en uitvoeringskracht. Financieel gezond beleid betekent voor ons niet minder ambitie, maar juist zorgen dat ambities standhouden.

Acties:

- *We vertalen dit coalitieakkoord in een meerjarig bestuurlijk programma 2027-2030, waarin ambities, dekking, en uitvoeringscapaciteit in onderlinge balans worden omgezet in een samenhangend overkoepelend bestuurlijk plan voor de komende jaren; Daarbij ordenen we onze ambities en prioriteiten in een Heerlense Ontwikkelagenda met drie lijnen: Oogsten, Groeien en Zaaïen, respectievelijk voor projecten waarvan de realisatie deze periode aanvangt (Oogsten), projecten waarin we substantiële stappen richting uitvoering zetten (Groeien), en projecten die we deze periode op gang brengen (Zaaïen);*
- *Bij ombuigingen hanteren we de Ladder van Lodewijks, waarbij we onszelf geen taboes opleggen. Dat betekent concreet: eerst efficiënter werken, vervolgens anders organiseren, daarna temporiseren of versoberen, en pas als laatste lasten verhogen of maatregelen nemen die kwetsbare inwoners raken;*
- *We blijven inzetten op subsidies en samenwerking met Rijk, provincie en regio, en nemen ruimte op voor cofinanciering zodat we grote kansen kunnen verzilveren wanneer ze zich voordoen;*
- *We nemen taakstellingen alleen op wanneer deze concreet onderbouwd zijn;*
- *We communiceren financiële keuzes actief en begrijpelijk naar raad, stad en partners;*
- *We houden de weerstandsratio binnen de bandbreedte van 0,8-1,2.*

4.3.2: Bestuurscultuur

Bestuurscultuur bepaalt uiteindelijk of goede bedoelingen ook goed bestuur worden. Daarom kiezen we voor een cultuur waarin integriteit, openheid en verantwoordelijkheid vanzelfsprekend zijn. Hoge standaarden voor openbaar bestuur zijn geen formaliteit, maar randvoorwaarde voor vertrouwen. Dat vraagt om zorgvuldige besluitvorming, transparantie over belangen en geen ruimte voor cliëntelisme of oneigenlijke beïnvloeding.

Wij delen de overtuiging dat een gezonde bestuurscultuur begint bij respect voor de lokale democratie. Het college bestuurt niet namens een coalitie alleen, maar draagt verantwoordelijkheid voor de hele stad en opereert in dienst van de volledige gemeenteraad: coalitie én oppositie. Dat vraagt om tijdige informatie, openheid richting de raad en het besef dat controle onderdeel is van goed bestuur.

Wij geloven samen in collegiaal bestuur: een college dat als team opereert, elkaar aanvult, successen samen viert en verantwoordelijkheid deelt wanneer het moeilijk wordt. Loyale tegenspraak, een gezonde aanspreekcultuur en ruimte voor verschillende perspectieven maken besluiten beter.

Goed bestuur vraagt tot slot om een open en constructieve houding richting inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, initiatiefnemers en de ambtelijke organisatie. We gaan uit van goede intenties, luisteren voordat we oordelen en durven keuzes te heroverwegen wanneer nieuwe inzichten daarom vragen. Leiderschap is daarbij in de eerste plaats dienstbaar: gericht op samenwerking, vertrouwen en maatschappelijke resultaten.

4.3.3: Dienstverlening

Principes

De gemeente is er voor inwoners, ondernemers en organisaties – niet andersom. Dienstverlening moet begrijpelijk, toegankelijk en betrouwbaar zijn. Mensen moeten weten waar zij aan toe zijn, wie hun aanspreekpunt is en wat er gebeurt met hun vraag of aanvraag. Online opties hebben heel veel potentie, maar mogen niet leiden tot grotere afstand. Bij zowel analoog als digitaal contact staat of valt goede dienstverlening met duidelijke communicatie. Als inwoners gemeentelijke informatie niet begrijpen, ligt het probleem in de regel niet bij hen, maar bij ons. Begrijpelijke taal, aandacht voor laaggeletterdheid en ruimte voor persoonlijk contact zijn dan ook geen extra service, maar onderdeel van een betrouwbare overheid.

Acties

- We zetten in op hybride dienstverlening: altijd persoonlijk waar nodig of gewenst, digitaal waar mogelijk;
- We breiden het Inwonersportaal verder uit, inclusief track-and-trace voor gemeentelijke diensten, meldingen en aanvragen;
- We houden vast aan het begrip mensgerichtheid in plaats van klantgerichtheid: inwoners zijn geen klanten met wie we handel drijven, maar de mensen voor wie we het doen;
- We communiceren begrijpelijk, beperken jargon en hebben expliciet aandacht voor laaggeletterdheid en anderstaligheid;
- We bieden inwoners altijd de mogelijkheid om gemeentelijke communicatie mondeling toegelicht te krijgen wanneer deze onvoldoende duidelijk is;
- We brengen fysieke dienstverlening in buurten en wijken actiever onder de aandacht, juist voor inwoners voor wie digitale toegang minder vanzelfsprekend is;
- We ontwikkelen de Stadskrant door als laagdrempelig communicatiekanaal;
- We leren van de zaterdagopenstelling van Burgerzaken.

4.3.4: Digitalisering

Principes:

Digitalisering verandert de manier waarop gemeenten werken. Heerlen benut technologie om dienstverlening, beleidsvorming en uitvoering slimmer, sneller en kostenefficiënter te organiseren, maar menselijke regie blijft altijd uitgangspunt. Digitale innovatie moet publieke waarden versterken, niet vervangen.

Als thuisstad van de Brightlands Campus heeft Heerlen de positie én verantwoordelijkheid om op ethische wijze voorop te lopen op het gebied van data en AI. Daarbij horen ook digitale veiligheid, strategische autonomie en kritische keuzes over afhankelijkheid van internationale technologiebedrijven.

Acties:

- We zetten automatisering, data en AI verantwoord in om dienstverlening en uitvoering slimmer en efficiënter te organiseren;
- We bouwen een digitale tweeling van Heerlen, zodat ruimtelijke ontwikkelingen integraal inzichtelijker worden voor bestuur, organisatie én inwoners;
- Het is onze ambitie om op termijn voor ieder domein *data warehouses* te ontwikkelen die beleid en uitvoer-

ring ondersteunen en in de vorm van dashboards verantwoorde transparantie richting inwoners te vergroten;

- We versterken digitale veiligheid en strategische digitale autonomie door waar mogelijk te kiezen voor Nederlandse of Europese standaarden en aanbieders;
- We versterken samenwerking met Brightlands en andere kennispartners op het gebied van ethische digitale innovatie.

4.3.5: Organisatieontwikkeling

Principes:

Een sterke organisatie ontstaat wanneer politieke ambitie en ambtelijke uitvoeringskracht in balans zijn. Bestuur en organisatie zijn geen tegenovergestelde werelden, maar partners met een gezamenlijke verantwoordelijkheid: zorgen dat maatschappelijke ambities daadwerkelijk gerealiseerd worden. Dat vraagt enerzijds om realisme over capaciteit en ruimte voor professionele tegenspraak, en anderzijds om resultaatgerichtheid, voortdurende ontwikkeling van competenties en talentgerichte (door)selectie. Organisatieontwikkeling gaat dan ook primair niet over groei of krimp, maar over aansluiting tussen opgaven, beschikbaarheid en competenties.

Acties:

- We investeren gericht in ontwikkeling van medewerkers en versterken ontbrekende competenties waar maatschappelijke opgaven daarom vragen. Talent, motivatie en toewijding koesteren en belonen we, externe inhuur zetten we alleen in wanneer deze aantoonbaar noodzakelijk is;
- We waarderen en stimuleren loyale, onderbouwde tegenspraak als onderdeel van professioneel openbaar bestuur;
- We vertalen het coalitieakkoord via het Meerjarig Bestuurlijk Programma naar werkstructuren die optimaal aansluiten op bestuurlijke prioriteiten;
- We blazen het traject Heerlen van Morgen nieuw leven in en richten ons hierbij naast goed werkgeverschap ook op meetbare vooruitgang in de match tussen opgave en zowel kwantitatieve als kwalitatieve capaciteit. De aanpak van de Task Force Woningbouwversnelling dient hierbij als voorbeeld;
- We monitoren structureel of capaciteit, competenties en opgaven voldoende op elkaar aansluiten en maken dit bespreekbaar met organisatie, raad en bestuur;
- We zetten in op maximale efficiëntie, geholpen door zowel de hierboven beschreven monitoringsinstrumenten als ethische, slimme toepassing van technologie als AI;
- We organiseren centraal, integraal inkoopoverzicht en zorgen dat onze inzet Fair Trade Gemeente en ondertekenaar van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Ondernemerschap en Inkopen versterken niet langer vrijblijvend is. We monitoren en rapporteren onze voortgang;
- We sturen scherper op maatschappelijke resultaten, uitvoeringskracht en eigenaarschap, en gaan daarbij waar nodig het goede gesprek over herpositionering niet uit de weg;
- We werken en redeneren van buiten naar binnen, en verminderen met het oog op zowel werkplezier als resultaatgerichtheid vergaderdruk en administratieve belasting, zodat meer ruimte ontstaat voor uitvoering;
- We versterken programmatisch en projectmatig werken, ondersteund door interdisciplinaire samenwerking.

4.3.6: Samenwerking & Lobby

Principes:

Heerlen realiseert haar ambities niet alleen. Regionale samenwerking, Euregionale verbindingen en gerichte lobby zijn noodzakelijk om investeringen, kennis en invloed naar de stad te halen. Tegelijk geldt: samenwerking is geen doel op zich, maar moet aantoonbaar bijdragen aan inwoners, natuur en de toekomst van onze stad. Als centrumstad nemen we verantwoordelijkheid, maar bewaken we ook dat regionale afspraken en centrumregelingen in verhouding blijven tot de lasten die Heerlen draagt. Samenwerking vraagt wederkerigheid

Acties:

- We versterken onze strategische lobby- en communicatiekracht met een integrale lobbystrategie gericht op verschillende relevante arena's: het Nationale Programma Leefbaarheid en Veiligheid, Parkstad, het Nati-

onaal Programma Vitale Regio's en (dus) Zuid-Limburg, Den Haag, Brussel en de Euregio;

- We benutten regionale samenwerking nadrukkelijker om uitvoeringskracht te vergroten, bijvoorbeeld via gezamenlijke expertise en *expert pools*;
- We volgen verbonden partijen scherper op effectiviteit, uitvoeringskracht en maatschappelijke meerwaarde. We nemen daarom zowel ambtelijk als bestuurlijk actief deel aan initiatieven als Samen Grip op Verbonden Partijen om democratische controle en kostenefficiëntie te versterken;
- Het is onze wens om deze periode bancair integraal over te stappen naar de Bank Nederlandse Gemeenten;
- In het licht van de misstanden in de wereld van arbeidsmigratie heroverwegen wij de positie van Heerlen als gemeente met een loket Registratie Niet-Ingezetenen. We bepleiten zij aan zij met kritische partijen als de SER landelijke stelselverandering;
- We benutten historische en culturele verbindingen met andere postindustriële regio's om internationale samenwerking, kennisuitwisseling en zelfbegrip als opbloeiende mijnstad te versterken. We ondersteunen stedenbanden en internationale samenwerking wanneer deze hieraan bijdragen.

4.4: Portefeuilleverdeling

Theo de Groot

1e locoburgemeester

Wethouder Centrumontwikkeling, Cultuur, Erfgoed, Ziekenhuisdossier & Heerlen-Noord (beiden coördinerend)

Lid Alliantiebestuur Heerlen-Noord

Stadsdeelwethouder Heerlen-Stad

Casper Gelderblom

2e locoburgemeester

Wethouder Volkshuisvesting, Duurzaamheid, Ruimtelijke Ordening & Dierenwelzijn

Lid Alliantieraad Heerlen-Noord

Stadsdeelwethouder Heerlen-Zuid

Timoer Reijnders

3e locoburgemeester

Wethouder Armoedebestrijding, Onderwijs, Jeugdzorg en Inclusie

Stadsdeelwethouder Heerlerheide

Trudy Janssen

4e locoburgemeester

Wethouder Volksgezondheid, WMO, Ouderenbeleid, Beheer & Onderhoud, Mobiliteit

Alain Janssen

5e locoburgemeester

Wethouder Jongerenbeleid, Economie, Financiën, Sport & Sportevenementen

Stadsdeelwethouder Hoensbroek

Tom Dragstra

6e locoburgemeester

Wethouder Arbeidsmarkt, Buurtgericht werken, Lokale Democratie, Dienstverlening & Digitalisering